

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Administracji i Integracji Europejskiej

Nr 222/1999

INFORMACJA

o wynikach kontroli działań administracji publicznej w celu minimalizacji skutków tzw. „Problemu Roku 2000” dla funkcjonowania sfery publicznej w Polsce

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Charakterystyka kontroli

Oznaczenie kontroli P/99/080

Pierwsza kontrola (Nr P/98/216) dotycząca „Działań administracji publicznej w celu minimalizacji skutków tzw. efektu „Roku 2000” na funkcjonowanie sfery publicznej w Polsce” została podjęta z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli. Kontrolę przeprowadzono w okresie od 16 listopada 1998 r. do 2 marca 1999 r. i objęto nią okres od 1 stycznia 1998 roku do czasu zakończenia czynności kontrolnych w poszczególnych jednostkach objętych kontrolą. Wyniki tej kontroli przedstawiono w Informacji z dnia 5 maja 1999 roku, która została przekazana Prezydentowi RP, Prezesowi Rady Ministrów oraz komisjom sejmowym.

Komisja Gospodarki Sejmu RP po zapoznaniu się z wynikami wyżej wymienionej kontroli, w dniu 23 czerwca 1999 roku zwróciła się o przeprowadzenie kontroli realizacji wniosków pokontrolnych.

W wyniku tego **Izba przeprowadziła kontrolę** (Nr P/99/080 – w okresie od 8 września 1999 r. do 22 października 1999 r.), której celem było zbadanie oraz ocena realizacji zadań związanych z przystosowaniem systemów łączności, systemów informatycznych oraz wszelkich urządzeń wyposażonych w systemy sterownicze (sterowniki)¹ w jednostkach organizacyjnych administracji państwowej i ubezpieczeń społecznych do pracy po 1 stycznia 2000 r. oraz ocena realizacji innych działań podejmowanych przez te jednostki w celu minimalizacji negatywnych skutków „Problemu Roku 2000” (w skrócie: PR 2000) na funkcjonowanie sfery publicznej w Polsce.

Kontrolą (Nr P/99/080) objęto działalność jednostek, w okresie od zakończenia poprzedniego postępowania kontrolnego w danej jednostce (Nr P/98/216), do czasu zakończenia czynności kontrolnych w ramach obecnej kontroli². W przypadku niektórych jednostek, nie objętych poprzednią kontrolą, postępowanie kontrolne obejmowało wszystkie działania tych jednostek w zakresie PR 2000.

¹ Systemy sterownicze (sterowniki) – układy elektroniczne, obsługujące urządzenia techniczne, które wykorzystują pomiar czasu rzeczywistego realizowanego przez sprzętowy zegar systemowy.

² Czynności kontrolne w poszczególnych jednostkach (w ramach kontroli Nr P/99/080) zostały zakończone pomiędzy 30 września a 22 października 1999 roku.

Kontrola (Nr P/99/080) przeprowadzona została przez NIK w Ministerstwach: Spraw Wewnętrznych i Administracji; Obrony Narodowej; Transportu i Gospodarki Morskiej; Zdrowia i Opieki Społecznej; Finansów; Edukacji Narodowej; Gospodarki; Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Łączności; Środowiska; Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Sprawiedliwości; Spraw Zagranicznych; Pracy i Polityki Socjalnej; Skarbu Państwa oraz w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych; Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego; Głównym Urzędzie Statystycznym; Urzędzie Regulacji Energetyki.

Kontrolą objęto również urzędy wojewódzkie, z wyjątkiem Urzędu Wojewódzkiego w Opolu oraz w Krakowie, gdzie zasięgnięto informacji w przedmiotowym zakresie w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³.

W tym samym trybie zasięgnięto informacji o podjętych działaniach mających na celu minimalizację skutków PR 2000 w: Narodowym Banku Polskim; Banku Handlowym S.A.; Banku PKO BP; Komisji Papierów Wartościowych; Telekomunikacji Polskiej S.A.; Poczcie Polskiej; Państwowej Agencji Radiokomunikacyjnej; Państwowej Inspekcji Telekomunikacyjnej i Pocztovej; Instytucie Łączności w Warszawie; Głównym Inspektoracie Kolejnictwa, p.p. „Polskie Koleje Państwowe”; Polskich Liniach Lotniczych LOT, P.P. Porty Lotnicze, Głównym Urzędzie Cef; Polskich Sieciach Energetycznych; Komendzie Głównej Policji; Komendzie Głównej Straży Granicznej; Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej; Biurze Szefa Obrony Cywilnej Kraju; Biurze Ochrony Rządu.

Ustalenia poprzedniej kontroli wskazywały, iż we wszystkich instytucjach pozostały jeszcze do wykonania zadania związane z koniecznością dostosowania sprzętu i oprogramowania dla zapewnienia bezawaryjnego funkcjonowania po 31 grudnia 1999 r. NIK uznała, że konieczne jest opracowanie Planów Awaryjnych w związku z możliwością wystąpienia PR 2000 we wszystkich jednostkach, również w tych, które deklarowały pełną odporność na zagrożenia związane ze zmianą daty 1999 na 2000 r., ponieważ mogą być dotknięte zagrożeniami spowodowanymi przez jednostki współpracujące (może wystąpić tzw. efekt domina).

Izba uznała także za konieczne określenie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji sposobu realizacji (metodologię) przeprowadzenia przez jednostki administracji

³ Dz. U. z 1995 r. Nr 13, poz.59 ze zm.

publicznej działań związanych z PR 2000. Służyć to miało stworzeniu jednolitych wzorców, z których mogłyby skorzystać urzędy – adoptując je do swoich warunków.

Ponadto ustalenia poprzedniej kontroli wykazały, że :

1. Spośród **19** objętych kontrolą naczelnych i centralnych instytucji, najlepiej przygotowany do PR 2000 był Narodowy Bank Polski, zaś jednym z najgorzej przygotowanych – Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej. Spośród 16 skontrolowanych urzędów wojewódzkich za najlepiej przygotowane uznano urzędy: Małopolski i Pomorski, do najgorzej przygotowanych zaliczono - Śląski i Mazowiecki. Należy zaznaczyć, iż nawet w instytucjach najlepiej przygotowanych podjęte działania nie zostały zakończone – wiele z nich było w trakcie realizacji.
2. Przeciwdziałanie skutkom PR 2000 w administracji publicznej zapoczątkowane zostało powołaniem zespołów ds. „Problemu Roku 2000” w poszczególnych jednostkach. Zalecenie w tej sprawie zawarto w piśmie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, rozesłanym do kierowników jednostek administracji publicznej w kwietniu 1998 r. W piśmie tym określono między innymi potencjalne zagrożenia wynikające z zaistnienia PR 2000 oraz zalecono sposoby zapobiegania im.
3. Inwentaryzację sprzętu i oprogramowania przeprowadzono w **74 %** skontrolowanych urzędów centralnych i w **90 %** urzędów wojewódzkich. Spośród **19** jednostek centralnych, w **1** jednostce nie przeprowadzono, a w **4** nie zakończono prac inwentaryzacyjnych. W **2** urzędach wojewódzkich inwentaryzacja nie została przeprowadzona, a w **5** przeprowadzono ją nierzetelnie (np. ilość zinwentaryzowanego sprzętu nie zgadzała się z faktyczną liczbą eksploatowanego w urzędzie).
4. Harmonogramów prac dostosowawczych, mających na celu uodpornienie eksploatowanego sprzętu i oprogramowania, nie posiadało **26 %** jednostek centralnych oraz **50 %** urzędów wojewódzkich.
5. Testy wykazujące, który sprzęt i oprogramowanie jest odporny na problem PR 2000 przeprowadzono w **95 %** skontrolowanych jednostek centralnych. Tylko **56 %** objętych kontrolą urzędów wojewódzkich przeprowadziło takie testy, z tego ponad połowa wykonała je w sposób niepełny.
6. W budżecie na 1999 rok nie wydzielono żadnych specjalnych środków na sfinansowanie prac związanych z PR 2000. Ponoszone wydatki finansowane były ze środków przewidzianych w budżetach poszczególnych jednostek.
7. W **79 %** urzędów centralnych oraz w **32 %** urzędów wojewódzkich monitorowano działania mające na celu zapobieżenie negatywnym skutkom PR 2000. Dodać należy, że przy braku harmonogramów prac dostosowawczych, monitorowanie realizacji poszczególnych zadań było utrudnione lub wręcz niemożliwe.
8. W odniesieniu do jednostek, dla których skontrolowane podmioty były organem nadzorującym, założycielskim, bądź właścicielskim, ograniczono się głównie do ich poinformowania o zagrożeniach wynikających z PR 2000.

9. Planem Awaryjnym, zapewniającym poprawne funkcjonowanie jednostki na wypadek najbardziej pesymistycznej wersji wydarzeń dysponował jedynie Narodowy Bank Polski oraz 2 urzędy wojewódzkie (Podlaski i Małopolski).
10. Spośród skontrolowanych jednostek 80 % (w tym 13 z 16 urzędów wojewódzkich) deklarowało, że oprogramowanie i sprzęt znajdujący się w ich posiadaniu będzie dostosowany do działania po 31 grudnia 1999 r.

Charakterystyka „Problemu Roku 2000”

„Problem Roku 2000” (zwany również “milenijną pluskwą”) wynika stąd, że z nadejściem roku 2000 komputery oraz sterowniki, jeśli nie zostaną zmodyfikowane - mogą błędnie zinterpretować zapisy “00”. Do końca nie wiadomo, jak dokładnie zachowa się system komputerowy osiągając datę 1 stycznia 2000 roku. Zapis roku “00” może być zinterpretowany jako rok 2000, ale również jako rok 1900 lub 1980; komputer może też cofnąć się do daty, kiedy program został po raz pierwszy zainstalowany. Wprowadzenie daty z dwucyfrowym zapisem roku 2000 jako “00” będzie w wielu programach komputerowych potraktowane jako “niewłaściwie wpisana data”.

Należy jednak wspomnieć, że problem z zapisem dat mógł wystąpić o wiele wcześniej, gdyż dat krytycznych (szczególnie w starszych systemach komputerowych) było i jest więcej, co przedstawia poniższa tabela:

22 sierpnia 1999	W starszych, ale również obecnie używanych systemach GPS (systemy nawigacyjne używane w statkach, samolotach etc.) nastąpić mogło przepełnienie licznika.
9 września 1999	(9/9/99 lub 9999) analogiczna uwaga jak dla daty 1/1/99. W Polsce problemy z tą datą mogły przede wszystkim wystąpić w bazach danych w instytucji finansowych.
0 stycznia 2000	Data ta istnieje w niektórych aplikacjach, poprzedzając datę 1 stycznia 2000 roku.
1 stycznia 2000	Podstawowa data przy omawianiu problematyki roku 2000 – zmiana stulecia, przejście z 31/12/99 na 01/01/00. Tu przewidywane są największe problemy we wszystkich urządzeniach przetwarzających daty.
3 stycznia 2000	Pierwszy dzień pracy w roku 2000. Dzień prawdy dla wielu systemów.
10 stycznia 2000	Dochodzi nowy znak do zapisu daty - 9 stycznia 2000 - 9/1/2000 - 8 znaków 10 stycznia 2000 - 10/1/2000 – 9 znaków Wielu programistów nie przewidziało możliwości wystąpienia dziewiątego znaku w takim zapisie daty.
28 lutego 2000	To jeszcze nie jest ostatni dzień lutego. Rok 2000 jest rokiem przestępnym, o czym może “nie wiedzieć” wiele systemów.
29 lutego 2000	O tym dniu wielu programistów zapomniało. Jak zatem zachowają się systemy bankowe (czy będą przeprowadzane operacje tego dnia, czy będą naliczane odsetki od naszych oszczędności), jak zachowają się systemy billingowe (czy rozmowy będą rejestrowane tego dnia), czy prowadzone będą transakcje na giełdach papierów wartościowych?
30 lutego 2000	Taki dzień nie istnieje. Istnieją jednak systemy, w których dzień ten jest kolejnym dniem.
1 marca 2000	Po 29 lutym na pewno powinien być 1 marzec 2000. Istnieją systemy, w których ta data pojawi się w niewłaściwym momencie.
10 paźdz. 2000	Dochodzi kolejny znak do zapisu daty: 9 października 2000 - 9/10/2000 - 9 znaków 10 października 2000 - 10/10/2000 - 10 znaków

	Nie wszyscy programiści przewidzieli możliwość wystąpienia 10 znaków przy takim zapisie daty
31 grudnia 2000	366 dzień roku 2000. W wielu systemach rok 2000 ma 365 dni zamiast 366.
1 stycznia 2001	1 stycznia 2000 roku to jest jeszcze XX wiek. 1 stycznia 2001 roku jest pierwszym dniem XXI wieku. Nie wszystkie systemy poprawnie stosują tą regułę.

Jak widać z powyższego zestawienia dotychczas wystąpiły już dwie daty krytyczne (tj. 22 sierpnia i 9 września 1999 r.), jednakże nie pociągnęło to za sobą znaczących negatywnych skutków.

Działania administracji publicznej w celu minimalizacji skutków problemu PR 2000 były przedmiotem zainteresowania Najwyższej Izby Kontroli, ze względu na trudne do przewidzenia konsekwencje. Mogą to być zdarzenia nieszkodliwe - jak np. wyświetlenie nieprawdziwej daty na monitorze, ale mogą być też sytuacje bardziej poważne, np. przerwanie procesu przetwarzania lub podanie fałszywych wyników, których użytkownik może nie wykryć.

„Problem Roku 2000” dotyczy zarówno dużych systemów komputerowych (*np. komputerowych sieci urzędów*), jak komputerów osobistych oraz stanowisk komputerowych, użytkowanych przez pracowników wielu instytucji. Zagroza nie tylko starym systemom komputerowym, ale i nowym, jeśli nie były tworzone z uwzględnieniem zmiany tysiąclecia.

Należy zaznaczyć, że „Problem Roku 2000” nie ogranicza się jedynie do oprogramowania komputerów. Zagrożenie obejmuje funkcjonowanie wszystkich sterowników, które podtrzymują system oraz urządzeń znajdujących się poza zastosowaniem systemu komputerowego, np. windy i systemy wentylacyjne, których funkcjonowanie może zależeć od mikroprocesorów. Innymi przykładami są skarbce bankowe oraz podzespoły samochodowe kontrolowane przez mikroprocesory.

Najbardziej pesymistyczne scenariusze przewidują, że wraz z nadejściem roku 2000 w wyniku awarii systemów komputerowych:

- ustaną dostawy ciepła i elektryczności,
- przestaną działać centrale telefoniczne,
- przestaną funkcjonować stacje uzdatniania wody i oczyszczania ścieków,
- zostanie sparaliżowana komunikacja,
- stracone zostaną bazy danych dot. rejestru skazanych, pacjentów szpitali, dane policyjne, dane dotyczące klientów banków itp.,
- zawieść mogą komputerowe systemy księgowe,
- błędnie mogą zadziałać urządzenia wojskowe, obsługujące własne środki uzbrojenia.

Należy zaznaczyć, że jest to scenariusz zdarzeń, który może lecz nie musi mieć miejsca. Obecnie zauważalna jest tendencja do prezentowania mniej pesymistycznych prognoz, dotyczących rozmiaru zagrożeń, jakie niesie za sobą PR 2000.

Niezależnie jednak od prognoz, problem nie powinien być bagatelizowany, nie można bowiem przewidzieć wszystkich jego skutków w Polsce, a podejmowane dotychczas działania nie gwarantują uodpornienia wszystkich funkcjonujących systemów i urządzeń przed datą krytyczną. Dlatego też sprawą priorytetową jest stworzenie Planu Awaryjnego, który powinien mieć na celu zapobieganie, reagowanie lub podejmowanie działań w sytuacji krytycznej, jeśli taka nastąpi.

Prace nad przystosowaniem systemów łączności, informatyki oraz sterowników do PR 2000, do I kwartału 1998 roku były prowadzone w jednostkach kontrolowanych sporadycznie, przy okazji wymiany bądź zakupu wyposażenia, spełniającego wymagania w tej kwestii. Początkiem zorganizowanych działań było powołanie zespołów ds. PR 2000 w poszczególnych jednostkach. Powołanie tych zespołów zalecił Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w piśmie z dnia 23 kwietnia 1998 r., które to pismo zostało rozesłane do kierowników jednostek administracji publicznej. W piśmie określono potencjalne zagrożenia wynikające z zaistnienia PR 2000 oraz zalecono sposoby zapobieżenia im.

Kolejnym ważnym etapem w przygotowaniu administracji publicznej do PR 2000 było wydanie następujących zarządzeń Prezesa Rady Ministrów: nr 40 z 22 lipca 1999 roku sprawie przygotowania Planów Awaryjnych dla „Problemu Roku 2000”⁴, nr 44 z 5 sierpnia 1999 roku w sprawie zobowiązania wojewodów do działania na rzecz zwalczania „Problemu Roku 2000” oraz nr 45 z 5 sierpnia 1999 roku w sprawie zobowiązania reprezentantów Skarbu Państwa w Radach Nadzorczych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa do działań na rzecz zwalczania „Problemu Roku 2000”.

2. Synteza ustaleń kontroli⁵

Postępowanie kontrolne zostało przeprowadzone w trakcie trwających w jednostkach prac dostosowawczych do PR 2000, co wynikało między innymi z przyjętych harmonogramów przygotowania jednostek do przejścia daty krytycznej. Ponadto należy podkreślić, że termin realizacji niektórych zadań, określonych w zarządzeniach Prezesa Rady Ministrów oraz w Narodowym Planie Działania w sprawie „Problemu Roku 2000”, jeszcze nie upłynął.

Ustalenia kontroli w zakresie działań organizacyjnych wskazują, że **żadna ze skontrolowanych instytucji nie zakończyła realizacji zadań związanych z przygotowaniem sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz wszelkich urządzeń sterowanych za pomocą sterowników, do zmiany daty na rok 2000**. Podstawowe działania mające na celu uodpornienie instytucji na PR 2000 (tj. inwentaryzacja funkcjonującego w

⁴ Zarządzenie to zobowiązywało naczelne i centralne organy administracji rządowej oraz służby i jednostki organizacyjne im podległe lub przez nich nadzorowane oraz wojewodów, obsługiwanych przez urzędy, do przygotowania do dnia 1 września 1999 roku planów awaryjnych. Plany te powinny być opracowane zgodnie z zasadami określonymi w załączniku do tego zarządzenia.

⁵ Synteza ustaleń kontroli przedstawia zaawansowanie prac dostosowawczych do PR 2000, wg stanu na dzień zakończenia kontroli, tj. na 22 października 1999 roku.

jednostce sprzętu i oprogramowania narażonego na PR 2000, przeprowadzenie analizy ryzyka oraz stosownych testów, sporządzenie oraz monitorowanie planów / harmonogramów prac dostosowawczych i zapewnienie środków finansowych na ich realizację, stworzenie Planów Awaryjnych zgodnie z zarządzeniem nr 40 Prezesa Rady Ministrów z 22 lipca 1999 r.) przeprowadzono w 4 spośród 19 skontrolowanych ministerstw i urzędów centralnych (Ministerstwa: Sprawiedliwości, Spraw Zagranicznych, Obrony Narodowej, Transportu i Gospodarki Morskiej). **Do najgorzej przygotowanych jednostek zaliczyć należy Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Zdrowia i Opieki Społecznej, w których – oprócz braku realizacji podstawowych działań prewencyjnych - nie wykonano w pełni zarządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie przygotowania Planów Awaryjnych.** (załączniki nr 4, 5 informacji)

Spośród 14 urzędów wojewódzkich, w których przeprowadzono postępowanie kontrolne⁶, za najlepiej przygotowane do zminimalizowania negatywnych skutków PR 2000 można uznać urzędy Pomorski i Warmińsko-Mazurski, w których przeprowadzono inwentaryzację w przedmiotowym zakresie, opracowano plany / harmonogramy prac dostosowawczych oraz zapewniono środki na ich realizację, opracowano procedury awaryjne, zgodnie z zarządzeniem nr 40 Prezesa Rady Ministrów z 22 lipca 1999 r. Ponadto prace dostosowawcze były monitorowane przez wojewodów.

Do najgorzej przygotowanych urzędów wojewódzkich należał Lubelski Urząd Wojewódzki, w którym nie została zakończona inwentaryzacja funkcjonującego w urzędzie sprzętu, oprogramowania oraz urządzeń sterowanych za pomocą sterowników, nie podjęto działań prewencyjnych (m.in. nie opracowano harmonogramu działań, w którym zawarte są terminy zakończenia poszczególnych działań i nie przeprowadzono analizy ryzyka), zaś opracowany Plan Awaryjny był niekompletny. (załączniki nr 6, 7 informacji)

Ze względu na upływ czasu należy traktować jako pilne działania polegające na inwentaryzacji, opracowaniu planów / harmonogramów działań dostosowawczych, przeprowadzeniu testów, zabezpieczeniu środków na realizację tych działań, opracowaniu Planów Awaryjnych. Działania te bezpośrednio zmierzają do usunięcia

⁶ Ponadto w Urzędzie Wojewódzkim w Opolu i Krakowie informacje w zakresie „Problemu Roku 2000” zebrano w trybie art. 29 pkt. 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1999 roku o NIK, z których wynika, iż najistotniejsze działania prewencyjne (łącznie z planami awaryjnymi) zostały zakończone lub są w trakcie realizacji.

najpoważniejszych zagrożeń, jakie niesie PR 2000. Również ważnym elementem działań prewencyjnych jest przeprowadzenie analizy ryzyka, w celu wyodrębnienia najważniejszych systemów w instytucji, bez których poprawne jej funkcjonowanie jest niemożliwe.

Ustalenia kontroli wskazują, że:

1. Stan prac nad **inwentaryzacją** sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz sprzętu sterowanego sterownikami (rozumianą jako całkowite zinwentaryzowanie zasobów informatycznych danej instytucji) był wyraźnie zróżnicowany.

Spośród **19** jednostek centralnych, w **4** (Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych i Administracji; Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Finansów, Środowiska) nie zakończono prac związanych z inwentaryzacją sprzętu komputerowego, w **3** (Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych i Administracji; Finansów; Rolnictwa i Rozwoju Wsi) - nie zakończono prac związanych z inwentaryzacją oprogramowania, w **7** (Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych i Administracji; Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Łączności; Pracy i Polityki Socjalnej; w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych oraz w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego) nie zakończono inwentaryzacji sprzętu sterowanego za pomocą sterowników. (str. 28-31 informacji)

W **5** urzędach wojewódzkich (Zachodniopomorskim, Lubuskim, Śląskim, Lubelskim, Podkarpackim) – inwentaryzacja sprzętu komputerowego nie została zakończona, w **4** (Lubuskim, Śląskim, Lubelskim oraz Podkarpackim) – nie zakończono inwentaryzacji oprogramowania, natomiast w **3** (Zachodniopomorskim, Lubelskim, Podkarpackim) nie zakończono inwentaryzacji w zakresie sprzętu sterowanego sterownikami. W niektórych skontrolowanych jednostkach liczba zinwentaryzowanego sprzętu nie zgadzała się z faktyczną liczbą eksploatowanego w instytucji. (str. 42-43 informacji)

Należy podkreślić, że inwentaryzacja jest pierwszym działaniem, jakie należy wykonać, aby można było określić skalę problemu w danej instytucji.

2. **Testy** wykazujące, który sprzęt i oprogramowanie jest odporny na PR 2000 przeprowadzono w **17** spośród **19** skontrolowanych jednostek centralnych. Czynności tych nie przeprowadzono w Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej oraz w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi. (str. 31-32 informacji)

Testy odporności na PR 2000 przeprowadziły wszystkie urzędy wojewódzkie. (str. 43-44 informacji)

Należy zaznaczyć, że przeprowadzona w ministerstwach, urzędach centralnych i wojewódzkich inwentaryzacja, w kilku przypadkach nie była kompletna, dlatego też nie można jednoznacznie stwierdzić, że wyniki testów dotyczą całego sprzętu funkcjonującego w tych instytucjach.

Przeprowadzenie testów było niezbędne do sporządzenia wykazu systemów i urządzeń nie gwarantujących poprawnej pracy po zmianie daty z 1999 na 2000 i podjęcia decyzji w zakresie przystosowania lub ewentualnej wymiany tego sprzętu. Pomocne było także uzyskanie certyfikatów od dostawców o odporności na PR 2000 użytkowanego sprzętu i oprogramowania.

Z raportów testów odporności komputerów użytkowanych w Ministerstwie Finansów oraz jednostkach aparatu skarbowego wynika, że jedynie około 50 % użytkowanych komputerów jest odpornych na PR 2000. Do czasu zakończenia kontroli nie podjęto decyzji dotyczącej rozwiązania problemu w zakresie braku odporności aplikacji lokalnych, użytkowanych przez jednostki aparatu skarbowego.

3. W 15 jednostkach centralnych na 19 skontrolowanych przeprowadzona została pełna **analiza ryzyka**, mająca na celu oszacowanie, który z funkcjonujących w instytucji systemów jest najważniejszy dla jej prawidłowego funkcjonowania, przy czym w Ministerstwie Spraw Zagranicznych analizą taką objęto tylko oprogramowanie. W 4 jednostkach (Ministerstwa: Edukacji Narodowej; Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Łączności; Skarbu Państwa) analiz takich nie przeprowadzono. (str. 32 informacji)

W 14 urzędach wojewódzkich na 16 skontrolowanych przeprowadzona została analiza ryzyka, z tym, że w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim ograniczono się do wyodrębnienia systemów krytycznych. Analizy ryzyka nie przeprowadzono w urzędach: Podlaskim oraz Lubelskim. (str. 44 informacji)

4. Nie wszystkie skontrolowane jednostki dysponowały niezbędnym **harmonogramem** prac dostosowawczych, mającym na celu uodpornienie znajdującego się w instytucji sprzętu i oprogramowania na „Problem Roku 2000”. Obowiązek sporządzenia harmonogramu wynikał z zarządzenia Nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 roku. Harmonogramów nie posiadały 3 z 19 jednostek centralnych (Ministerstwa: Edukacji Narodowej; Zdrowia i Opieki Społecznej; Skarbu Państwa) Ponadto w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego harmonogram nie był zatwierdzony przez kierownika instytucji, a w Ministerstwach: Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Łączności nie przestrzegano terminów w nich zawartych. Harmonogram Ministerstwa Finansów nie miał określonych terminów realizacji poszczególnych zadań.

Zastrzeżenia Najwyższej Izby Kontroli budzi m.in. zmiana terminu zakończenia prac dostosowawczych w harmonogramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w zakresie Wydziałów Paszportowych Urzędów Wojewódzkich z dnia 30 września 1999 r. na 15 grudnia 1999 r., pomimo że zadanie to określone zostało jako najważniejsze (tzw. systemy krytyczne). (str. 33 informacji)

Harmonogramów nie posiadały także 2 (Mazowiecki oraz Lubelski) spośród 16 urzędów wojewódzkich (w 2 urzędach harmonogramy nie były zatwierdzone przez kierownika urzędu oraz nie przestrzegano terminów zawartych w harmonogramach). W Małopolskim i Opolskim Urzędzie Wojewódzkim występowały niewielkie opóźnienia w pracach dostosowawczych. (str. 44-45 informacji)

Opracowanie harmonogramów miało zasadnicze znaczenie dla terminowej realizacji działań mających na celu zapobieżenie negatywnym skutkom PR 2000. Umożliwiało w każdej jednostce bieżące monitorowanie stanu zaawansowania prac oraz kontrolę terminowości realizacji działań w skali całego resortu, a tym samym pozwala na wczesne dostrzeżenie zagrożeń i możliwość przeciwdziałania im.

5. W 2 jednostkach (tj. w Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej oraz w Urzędzie Regulacji Energetyki) oraz w 6 urzędach wojewódzkich (Mazowieckim; Podlaskim; Kujawsko-Pomorskim; Łódzkim; Lubuskim; Lubelskim) nie zapewniono **środków finansowych** na realizację harmonogramów prac dostosowawczych, mających na celu uodpornienie lub wymianę znajdujących się w instytucji systemów łączności, informatyki oraz sterowników.

Niepokojące jest, iż do dnia 5 października 1999 roku **P.P. Polskie Koleje Państwowe** nie uzyskały środków finansowych gwarantujących dostosowanie systemów informatycznych do PR 2000 i nie posiadają żadnych możliwości sfinansowania wydatków na ten cel. Oszacowane koszty dostosowania systemów informatycznych i infrastruktury teleinformatycznej eksploatowanej przez PKP wynoszą 45.500.000 zł. Obejmują one m.in.: koszty wymiany terminali rezerwacyjnych i dyspozytorskich oraz oprogramowania w ogólnosięciowym systemie rezerwacji miejsc „Kurs’90”, dostosowanie systemów poczty elektronicznej PKP, dostosowanie systemów i urządzeń telekomunikacji kolejowej, które warunkują funkcjonowanie węzłów pakietowej sieci transmisji danych X25 KOLPAK i dostosowanie urządzeń zasilania elektrotrakcyjnego oraz urządzeń pomiaru zużycia energii elektrycznej. (str. 34-35, 45-46 informacji)

6. **Monitorowanie** prac związanych z przygotowaniem instytucji do poprawnego funkcjonowania w roku 2000, zarówno w **ministerstwach, urzędach centralnych oraz wojewódzkich, jak też w ich jednostkach organizacyjnych, podległych i nadzorowanych, a także tych, dla których są organem założycielskim bądź właścicielskim**, było realizowane na bieżąco przez kierowników 16 spośród 19 skontrolowanych ministerstw i urzędów centralnych. W 3 jednostkach (Ministerstwa: Edukacji Narodowej; Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Zdrowia i Opieki Społecznej) ich kierownicy nie monitorowali prac przygotowawczych do PR 2000.

W 14 urzędach wojewódzkich⁷ na 16 skontrolowanych przeprowadzona została akcja monitorowania prac związanych z PR 2000. Ustalenia kontroli wskazują, iż w urzędach Lubuskim i Podkarpackim nie monitorowano kwestii związanych z PR 2000.

Należy zaznaczyć, że żadna ze skontrolowanych instytucji nie posiadała pełnej informacji w przedmiotowym zakresie.

Jako przykład można wskazać brak dostatecznego monitoringu ewentualnych zagrożeń, realizowanego przez Ministerstwo Gospodarki szczególnie w **sektorze energetycznym**. Istnieje niebezpieczeństwo, że przed końcem 1999 r. nie zostaną

⁷ Obowiązek monitorowania wynikał z zarządzenia Nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 roku.

ostatecznie zdefiniowane kluczowe zagrożenia w tym sektorze, a tym samym może zabraknąć czasu na podjęcie działań mających na celu zapobieżenie ewentualnym negatywnym skutkom wynikającym z nieprawidłowego działania systemów komputerowych na przełomie roku 1999/2000.

Z 16 skontrolowanych urzędów wojewódzkich raport dotyczący wykonania przez jednostki samorządu terytorialnego działań mających na celu przeciwdziałanie skutkom „Problemu Roku 2000” nie przekazało 14 (tj. 87,5 %). Raportu nie przekazał wojewoda łódzki oraz wielkopolski. Żaden z przesłanych raportów nie zawierał kompletnych informacji w przedmiotowej sprawie.

Raporty te dostarczyły **niepokojących danych w zakresie stanu przygotowań jednostek samorządu terytorialnego do PR 2000**. Na przykład:

- a) Świętokrzyski Urząd Wojewódzki, wg stanu na dzień 30 września 1999 r., posiadał informacje o powołaniu zespołów we wszystkich powiatach oraz 45% gmin. Sprawozdanie o stanie prac dostosowawczych przedstawiło: 86% starostw oraz 78% gmin,
- b) z ustaleń w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim wynika, że niski był poziom przystosowania działań zapobiegawczych PR 2000 w jednostkach samorządu terytorialnego. Z zebranych informacji wynika, że 59,4% jednostek samorządu nie podjęło działań zapobiegawczych, a tylko 7,3% opracowało Plany Awaryjne,
- c) wg powołanego przez Wojewodę Dolnośląskiego Zespołu ds. PR 2000, na koniec września 1999r. stopień przygotowania powiatów wynosił średnio ok. 55%, chociaż zarówno Wojewoda Dolnośląski, jak i podległe mu służby wielokrotnie występowały o podjęcie skutecznych działań na rzecz minimalizowania skutków PR 2000. Tylko 13,3% powiatów wykonało działania w przedmiotowym zakresie – poczynając od inwentaryzacji, a kończąc na zatwierdzeniu Planów Awaryjnych. Ponadto do końca września 1999r. aż 49,7% gmin nie opracowało niezbędnego harmonogramu prac dostosowawczych, 64,5% nie dysponowało planami awaryjnymi, w 57,4% gmin nie oszacowano środków finansowych, a tym samym nie uwzględniono ich w budżetach tych gmin. Tym niemniej 84% gmin zadeklarowało, że wykorzystywane przez nie aplikacje zostaną przystosowane do pracy po dacie krytycznej,
- d) z uzyskanych w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim informacji odnośnie powiatów i gmin, stwierdzono, że na 42 ankietowane powiaty: 69% dokonało inwentaryzacji, 48% oszacowało potrzeby i określiło zakres dostosowania zasobów do PR 2000, 40% opracowało harmonogram prac dostosowawczych, 26% opracowało Plany Awaryjne, 24% zabezpieczyło środki kadrowe i finansowe potrzebne do realizacji prac dostosowawczych. Z odpowiedzi 323 gmin woj. Mazowieckiego wynikało, że 51% dokonało inwentaryzacji, 47% oszacowało potrzeby i określiło zakres dostosowania zasobów do PR 2000, 27% opracowało harmonogram prac dostosowawczych, 26% opracowało Plany Awaryjne, 34% zabezpieczyło środki kadrowe i finansowe potrzebne do realizacji prac dostosowawczych,
- e) w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim, spośród 213 gmin informacje o stanie przygotowań do PR 2000 udzieliło jedynie 63%, w tym w pełni przygotowanych było 51 gmin, na etapie modernizacji sprzętu komputerowego 38 gmin, 45 zgłosiło przygotowanie Planu Awaryjnego. Pełne przygotowanie do minimalizowania skutków PR 2000 zadeklarowały 3 starostwa (15% ogółu), na etapie modernizacji

sprzętu komputerowego były 4 starostwa (20% ogółu), Plan Awaryjny opracowało 8 starostw (40% ogółu), nie rozpoznało zagrożeń PR 2000 5 starostw (15% ogółu).

(str. 35-37, 46-48 informacji)

7. Stwierdzono, że **Planem Awaryjnym**, zapewniającym poprawne funkcjonowanie jednostki na wypadek najbardziej pesymistycznej wersji wydarzeń, dysponowały **wszystkie** ministerstwa i urzędy centralne oraz **15 z 16** (tj. 93,8 %) urzędów wojewódzkich (w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim powyższy plan był w trakcie opracowywania). Zaznaczyć jednak należy, że Plan Awaryjny opracowany dla Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji obejmował 16 z 20 jednostek organizacyjnych Ministerstwa.

Ponadto nie wszystkie Plany Awaryjne były opracowane zgodnie z wymogami zarządzenia nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r. Spośród **19** skontrolowanych ministerstw i urzędów centralnych, w **5** nie wyznaczono osoby odpowiedzialnej za realizację Planu Awaryjnego (Ministerstwa: Finansów; Edukacji Narodowej; Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Skarbu Państwa), w **4** Plan Awaryjny nie został zatwierdzony przez kierownika instytucji (Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych i Administracji; Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz w Głównym Urzędzie Statystyki oraz w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych), w Ministerstwie Skarbu Państwa nie przygotowano zestawienia wszystkich zagrożeń wynikających z PR 2000 dla instytucji, zaś Plan Awaryjny nie uwzględniał zakłóceń spowodowanych przez otoczenie (np. brak prądu, połączeń telekomunikacyjnych itp.), w **9** ministerstwach i urzędach centralnych nie wykonano zestawienia potrzebnych zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planów Awaryjnych.

W 7 instytucjach powyższy Plan nie uwzględniał Planów Awaryjnych jednostek podporządkowanych lub nadzorowanych.

W **5** na **19** instytucji nie opracowano i nie przekazano Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Problemu Roku 2000 raportu z wykonania zadań dotyczących przygotowania Planów Awaryjnych⁸. Raport nie został opracowany w Ministerstwach: Spraw Wewnętrznych i Administracji; Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Zdrowia i Opieki Społecznej; Skarbu Państwa oraz w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Spośród **16** skontrolowanych urzędów wojewódzkich, w **3** (Zachodniopomorskim; Łódzkim; Lubuskim) nie wyznaczono osoby odpowiedzialnej za realizację Planu Awaryjnego, w Mazowieckim i Wielkopolskim Plan Awaryjny nie został zatwierdzony

⁸ Obowiązek przekazania raportu wynikał z zarządzenia Nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r.

prze kierownika urzędu, w 2 urzędach nie sporządzono zestawienia zagrożeń wynikających z PR 2000 (Podlaskim, Lubelskim), w 5 (Podlaskim; Zachodniopomorskim; Łódzkim; Dolnośląskim; Lubelskim) nie wykonano zestawienia potrzebnych zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planów Awaryjnych.

Współpraca z jednostkami podporządkowanymi lub nadzorowanymi przy opracowywaniu Planów Awaryjnych występowała w 10 na 16 skontrolowanych urzędów.

Jedynie Mazowiecki oraz Łódzki Urząd Wojewódzki nie przekazały Pełnomocnikowi Rządu do Spraw „Problemu Roku 2000” raportu z wykonania zadań dotyczących przygotowania Planów Awaryjnych w związku z PR 2000. (str. 37-40, 48-49 informacji)

8. Spośród 17 ministerstw i urzędów centralnych, w których przeprowadzono poprzednią kontrolę (P/98/216) na przełomie IV kwartału 1998 r. i I kwartału 1999 r., w 10 zostały wykonane wnioski i zalecenia zawarte w wystąpieniach pokontrolnych, w 7 jednostkach (Ministerstwa: Pracy i Polityki Socjalnej; Kultury i Dziedzictwa Narodowego; Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Transportu i Gospodarki Morskiej; Zdrowia i Opieki Społecznej, Finansów; Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych) wykonano tylko część wniosków. (str. 41 informacji)

W 11 skontrolowanych urzędach wojewódzkich zostały wykonane wnioski i zalecenia zawarte w wystąpieniach pokontrolnych, w 1 urzędzie (Warmińsko-Mazurskim) część wniosków jest w trakcie realizacji. W 1 urzędzie (Lubelskim) nie wykonano zaleceń i wniosków Najwyższej Izby Kontroli. W wystąpieniu skierowanym do Wojewody Łódzkiego nie sformułowano wniosków z poprzedniej kontroli⁹. (str. 49-50 informacji)

9. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wykonuje zadania **Krajowego Koordynatora „Problemu Roku 2000”**. Jego obowiązkiem jest koordynacja działań podejmowanych w sprawie „„Problemu Roku 2000”” oraz opracowanie raportów dla Rady Ministrów. Krajowy Koordynator realizował opracowany przez Radę Informatyki – Narodowy Plan Działania w sprawie „Problemu Roku 2000”, który stanowił podstawę do przyjęcia w dniu 4 maja 1999 roku przez Radę Ministrów harmonogramu realizacji tego planu.

Krajowy Koordynator „Problemu Roku 2000” w ramach realizacji Narodowego Planu Działania przygotował między innymi: założenia projektów związanych z przeciwdziałaniem skutkom „Problemu Roku 2000” oraz stworzeniem struktur

⁹ Ustalenia dotyczące wykonania wniosków pokontrolnych odnoszą się do województw, w których prowadzono postępowanie kontrolne.

organizacyjnych do ich realizacji; określił stan przygotowań do realizacji programów w tym zakresie; przeprowadził pięć akcji monitorowania; określił terminy krytyczne określające stan gotowości do pracy w warunkach roku 2000 dla najważniejszych z punktu widzenia funkcjonowania Państwa sektorów; zdefiniował zagrożenia dla funkcjonowania Państwa spowodowane „Problemem Roku 2000”; zorganizował konferencje szkoleniowe (ok. 30 konferencji, w tym 16 regionalnych); realizuje współpracę z zagranicą (m.in. przez bezpośrednie kontakty z koordynatorami krajowymi, przedstawicielstwami dyplomatycznymi); realizuje współpracę z mediami (konferencje, publikacje, wywiady, programy telewizyjne i radiowe). Ponadto opracował stronę internetową: www.dli.mswia.gov.pl, poświęconą „Problemowi Roku 2000” (w dniu 18 listopada 1999 roku; ostatnia aktualizacja pochodziła z 23 września 1999 roku).

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wyżej opisane działania organizacyjne podjęte przez Krajowego Koordynatora.

Ponadto Koordynator zwrócił się do Szefa Obrony Cywilnej Kraju pismem z dnia 8 października 1999 roku o przetestowanie na obszarze całego kraju procedur awaryjnych dla newralgicznych punktów, zapewniających awaryjne dostawy energii elektrycznej, utrzymanie ciągłości łączności oraz zapewnienie ciągłości usług medycznych, ze szczególnym uwzględnieniem leczenia zamkniętego. Izba pozytywnie ocenia powyższe działanie Koordynatora, jakkolwiek było ono spóźnione.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia zakres informacji zawarty w raportach sporządzonych przez Krajowego Koordynatora „Problemu Roku 2000”, skierowanych do Rady Ministrów. Nadano im zbyt ogólny charakter. Nie określono m.in.: skali wykonanych działań mających na celu minimalizację skutków PR 2000 w poszczególnych sektorach; zmiany stopnia zagrożenia występującego w newralgicznych punktach kraju pomiędzy kolejno prezentowanymi raportami; procentowego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na ten cel; informacji na temat ewentualnych opóźnień wykonania poszczególnych działań w stosunku do terminów określonych w harmonogramach sporządzonych przez poszczególne jednostki. (str. 24-28 informacji)

10. Stan przygotowania każdej ze skontrolowanych jednostek w celu uodpornienia na zagrożenia związane z „Problemem Roku 2000” oceniony został w wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do jej kierowników. Szczegółowy opis wniosków i uwag zawartych w wystąpieniach pokontrolnych znajduje się w części III informacji.

11. Z informacji pobranych w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli wynika, że pełna inwentaryzacja posiadanych zasobów zagrożonych PR 2000, obejmująca sprzęt komputerowy, oprogramowanie oraz sprzęt sterowany sterownikami, została w przeprowadzona w **17** na **20** (tj. **85** %) instytucji, z których pobrano informacje. Testy mające na celu sprawdzenie odporności funkcjonującego sprzętu i oprogramowania przeprowadzono w **19** z **20** jednostek, od których pobrano informacje (tj. **95** %). Testów nie przeprowadzono w Państwowej Inspekcji Telekomunikacyjnej i Pocztovej. W **18** jednostkach (tj. **90** %) zostały przygotowane plany i harmonogramy dostosowania instytucji. W **16** jednostkach (tj. **80** %), na podstawie przedstawionych planów oszacowano koszty prac dostosowawczych oraz zapewniono środki na realizację zadań zawartych w harmonogramach prac dostosowawczych. W **19** instytucjach i jednostkach przez nie nadzorowanych realizowane projekty dotyczące PR 2000 są monitorowane przez ich kierowników¹⁰. (str. 50-53 informacji)

Wykaz jednostek oraz zbiorcze zestawienie powyższych informacji przedstawiono w Załączniku nr 2, 8 i 9.

3. Uwagi i wnioski

Ustalenia kontroli wskazują, iż w skontrolowanych jednostkach pozostały jeszcze do wykonania zadania związane z zapewnieniem bezawaryjnego funkcjonowania sprzętu i oprogramowania po 31 grudnia 1999 r. Ze względu na ograniczony czas pilnie powinny

¹⁰ Należy zaznaczyć, iż niektóre z jednostek, w których zasięgnięto informacji w trybie art. 29 pkt 2 lit. f nie są organami administracji rządowej (ani jednostkami im podległymi lub nadzorowanymi), tak więc nie dotyczyły ich obowiązki wynikające z zarządzenia nr 40 Prezesa Rady Ministrów z 22 lipca 1999 r. Podane dane mają więc jedynie charakter informacyjny i nie mogą stanowić podstawy do negatywnej oceny działań tych jednostek.

zostać podjęte te działania, które bezpośrednio zmierzają do usunięcia najpoważniejszych zagrożeń, jakie niesie „Problem Roku 2000”, w tym:

1. Konieczne jest opracowanie w trybie pilnym przez Krajowego Koordynatora „Problemu Roku 2000” szczegółowej i wszechstronnej informacji dla Rady Ministrów o stanie przygotowania Państwa do rozwiązania „Problemu Roku 2000” - tak, aby umożliwić Radzie Ministrów podjęcie niezbędnych decyzji w tym zakresie.
2. Jednostki, które nie zakończyły inwentaryzacji sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz wszelkiego sprzętu sterowanego za pomocą sterowników, w którym może wystąpić tzw. „Problem Roku 2000”, powinny zdecydowanie przyspieszyć prace w tym zakresie. Konieczne jest także dokonanie odpowiednich korekt w przypadku wystąpienia różnicy w ilości sprzętu, oprogramowania oraz sterowników, wynikającej z porównania spisu z natury z księgami rachunkowymi jednostek. W niektórych urzędach wojewódzkich konieczne jest także przeprowadzenie inwentaryzacji zdawczo - odbiorczej w związku z przekazaniem części zasobów informatycznych urzędom marszałkowskim.
3. Te jednostki, które nie przeprowadziły (lub przeprowadziły częściowe) testy posiadanego sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz sterowników pod kątem odporności na PR 2000 powinny przeprowadzić testy tego sprzętu. Po przeprowadzeniu testów powinny być podjęte decyzje o wyłączeniu lub zastąpieniu tego sprzętu, który jest nieodporny na PR 2000.
4. Niezbędne jest dostosowanie Planów Awaryjnych niektórych jednostek do wymogów określonych w zarządzeniu nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r. w sprawie przygotowania Planów Awaryjnych dla „Problemu Roku 2000”. Plany te powinny uwzględniać Plany Awaryjne jednostek podległych lub nadzorowanych.
5. Konieczne jest opracowanie zestawienia zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planu Awaryjnego dotyczącego PR 2000 w tych jednostkach, w których nie opracowano takich zestawień.
6. Konieczne jest zapewnienie terminowej realizacji przyjętych w jednostkach harmonogramów prac, dostosowujących te jednostki do PR 2000 oraz bieżące monitorowania przez członków kierownictwa jednostek wykonywania zadań związanych z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom PR 2000.
7. Jednostki, które nie złożyły pełnomocnikowi Rządu do Spraw Problemu Roku 2000 raportu z wykonania zadań, o których mowa w § 2 zarządzenia nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r., związanych z przeciwdziałaniem PR 2000, powinny niezwłocznie przekazać ten raport.

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

Analiza stanu prawnego

Zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt. 2 lit. f ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów¹¹ (zwanej dalej ustawą o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów) w każdym ministerstwie powinna być utworzona komórka organizacyjna, biuro, wydział lub wyodrębnione stanowisko do spraw informatyki. Bezpośredni nadzór nad ww. komórkami organizacyjnymi w ministerstwie sprawuje dyrektor generalny, który zapewnia prawidłowe wykonywanie zadań określonych przez ministra, sekretarza stanu i podsekretarza stanu (art. 39 ust. 4 ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów). Szczegółowy zakres zadań, tryb pracy i organizację wewnętrzną komórki organizacyjnej ministerstwa określa regulamin organizacyjny nadany przez ministra na wniosek dyrektora generalnego albo zatwierdzony przez dyrektora generalnego.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie¹² organizację zespolonej administracji rządowej w województwie określa statut urzędu wojewódzkiego nadany przez wojewodę, zatwierdzony przez Prezesa Rady Ministrów. Statut urzędu wojewódzkiego powinien określać m.in. zakres działania wydziałów i innych komórek organizacyjnych urzędu oraz, jeżeli ustawy tak stanowią, zakres kompetencji przypisanych określonym w ustawach stanowiskom lub funkcjom urzędowym (art. 29 ust. 3 ww. ustawy). Szczegółową organizację oraz tryb pracy urzędu wojewódzkiego określa regulamin ustalony przez wojewodę w drodze zarządzenia (art. 30 ust. 1 ww. ustawy).

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w zakresie objętym niniejszą kontrolą wykonuje funkcje nie tylko w ramach swojego resortu, ale również w odniesieniu do innych organów administracji rządowej¹³. Prezes Rady Ministrów w rozporządzeniu z dnia 7 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji¹⁴ ustalił, że do zadań Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji należy (§ 1 pkt 6 lit. y, z, ż):

- określanie standardów technicznych oraz zasad organizacji i utrzymania systemów łączności i informatyki na potrzeby administracji rządowej oraz uzgadnianie form i metod współdziałania tych systemów;
- określanie zasad bezpieczeństwa systemów łączności i informatyki oraz współdziałanie z Urzędem Ochrony Państwa w zakresie określania zasad stosowania kryptograficznej ochrony wiadomości stanowiących tajemnicę państwową i służbową, przekazywanych przez techniczne środki łączności na potrzeby administracji rządowej;
- organizowanie współdziałania urzędów administracji rządowej przy planowaniu i wdrażaniu systemów łączności i informatyki.

Prezes Rady Ministrów wydał zarządzenie nr 40 z dnia 22 lipca 1999 roku w sprawie przygotowania Planów Awaryjnych dla „Problemu Roku 2000” (nie publikowane), w którym to w § 1 zobowiązał naczelne i centralne organy administracji rządowej oraz służby i jednostki organizacyjne im podległe lub przez nich

¹¹ Dz.U. Nr 106, poz. 492 ze zm.

¹² Dz.U. Nr 91, poz. 577.

¹³ Rada Ministrów zdecydowała o powierzeniu Ministrowi SWiA koordynacji działań podejmowanych w sprawie PR 2000 – Protokół ustaleń Nr 15/99 posiedzenia Rady Ministrów w dniu 13 kwietnia 1999 roku.

¹⁴ Dz.U. Nr 95, poz. 581.

nadzorowane oraz wojewodów, obsługiwanych przez urzędy, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia skutków „Problemu Roku 2000”, do przygotowania do dnia 1 września 1999 roku Planów Awaryjnych w związku z tym problemem, zgodnie z zasadami określonymi w załączniku do zarządzenia. Ww. wymienione organy zostały zobowiązane w terminie do 15 września do złożenia Pełnomocnikowi Rządu do Spraw „Problemu Roku 2000” raportów z wykonania zadań (§ 2 ww. zarządzenia).

W dniu 5 sierpnia 1999 roku Prezes Rady Ministrów wydał zarządzenie Nr 44 w sprawie zobowiązania wojewodów do działania na rzecz zwalczania „Problemu Roku 2000” (nie publikowane), w którym to w § 1 zobowiązał wojewodów do:

- 1) uzyskania od jednostek samorządu terytorialnego gminy i powiatu informacji o wszelkich działaniach podjętych przez te jednostki w związku z zagrożeniami, jakie niesie „Problem Roku 2000”, a w szczególności dotyczących:
 - a) podjętych działań prewencyjno – organizacyjnych,
 - b) planów działań na wypadek wystąpienia awarii.
- 2) kierowania działaniami jednostek samorządu terytorialnego tak, aby:
 - a) podjęły działania prewencyjno – organizacyjne,
 - b) opracowały Plany Awaryjne,

zgodnie z zasadami przyjętymi na posiedzeniu Komitetu Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych i wg wytycznych zawartych na stronie WWW: www.dli.mswia.gov.pl.

Prezes Rady Ministrów zobowiązał również wojewodów do złożenia Komitetowi Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych raportu z wykonania przez podmioty, o których mowa w § 1, działań mających na celu przeciwdziałanie skutkom „Problemu Roku 2000”, zgodnie z przepisami wyżej wymienionego paragrafu w terminie do 30 września 1999 roku (§ 2 ww. zarządzenia).

W dniu 5 sierpnia 1999 roku Prezes Rady Ministrów wydał zarządzenie Nr 45 w sprawie zobowiązania reprezentantów Skarbu Państwa w Radach Nadzorczych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa do działań na rzecz zwalczania „Problemu Roku 2000” (nie publikowane), w którym to w § 1 zobowiązał Ministra Skarbu Państwa, Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej, Ministra Gospodarki oraz wojewodów do spowodowania, aby:

- 1) reprezentanci Skarbu Państwa w Radach Nadzorczych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa oraz podmiotów gospodarczych, w których Skarb Państwa posiada akcje lub udziały, w terminie dwóch miesięcy od dnia wejścia w życie decyzji przedstawili na posiedzeniu Rad Nadzorczych tych podmiotów metodologię zwalczania „Problemu Roku 2000” oraz wytyczne do sporządzenia Planu Awaryjnego na wypadek „Problemu Roku 2000” – według wytycznych zawartych na stronie WWW: www.dli.mswia.gov.pl (wytyczne stanowią Załącznik do zarządzenia Nr 40 Prezesa

Rady Ministrów) – wraz z wnioskami o ich przeprowadzenie w terminie do 30 października 1999 roku i zdali sprawozdanie właściwym ministrom lub wojewodom oraz Ministrowi Skarbu Państwa z poczynionych działań,

- 2) dyrektorzy przedsiębiorstw użyteczności publicznej, z wyłączeniem przedsiębiorstw komunalnych, dyrektorzy przedsiębiorstw państwowych oraz osoby fizyczne lub prawne sprawujące zarząd nad przedsiębiorstwem państwowym w terminie do 30 sierpnia 1999 r. wdrożyli w tych podmiotach metodologię zwalczania „Problemu Roku 2000” oraz przedstawili Plan Awaryjny na wypadek wystąpienia „Problemu Roku 2000” – według wytycznych, o których mowa w pkt. 1 – i w terminie do 30 października 1999 r. zdali sprawozdanie właściwym ministrom lub wojewodom oraz Ministrowi Skarbu Państwa z poczynionych działań.

Prezes Rady Ministrów zobowiązał Ministra Skarbu Państwa i wojewodów do złożenia Komitetowi Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych raportu z wykonania przez podmioty, o których mowa w § 1 pkt 1 i 2, zadań mających na celu przeciwdziałanie skutkom „Problemu Roku 2000”, zgodnie z zapisami § 1 zarządzenia (§ 2 ww. zarządzenia).

Zarządzenie Nr 45 weszło w życie dnia 5 sierpnia 1999 r. (§ 3 ww. zarządzenia).

Istotne ustalenia kontroli

2.1. Realizacja przez Krajowego Koordynatora ds. PR 2000 Narodowego Planu Działania w sprawie „Problemu Roku 2000” oraz Harmonogramu Realizacji Narodowego Planu Działania w sprawie „Problemu Roku 2000”

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wykonuje zadania Krajowego Koordynatora „Problemu Roku 2000”, którego obowiązkiem jest koordynacja działań podejmowanych w sprawie tego problemu oraz opracowanie raportów dla Rady Ministrów. Krajowy Koordynator realizował opracowany przez Radę Informatyki – Narodowy Plan Działania w sprawie „Problemu Roku 2000”, który stanowił podstawę do przyjęcia w dniu 4 maja 1999 roku przez Radę Ministrów harmonogramu realizacji tego planu.

W Narodowym Planie Działania ... wyróżnione są następujące cztery kierunki działań¹⁵:

1. Koordynacja i organizacja prac nad PR 2000, która polega na zapewnieniu współpracy wszystkich sił politycznych i instytucji w kraju, przygotowaniu organizacyjnym oraz na organizacji wymiany informacji w kraju i na poziomie międzynarodowym.
2. Usuwanie przyczyn PR 2000, które polega na maksymalnym wspomaganie i koordynacji wszelkich prac mających na celu eliminację błędów systemów informatycznych i wadliwie działających urządzeń cyfrowych oraz przygotowanie systemów do pracy w krytycznym okresie.
3. Usuwanie skutków PR 2000, które polega na wcześniejszym przygotowaniu, a następnie wykorzystaniu służb ratunkowych do usuwania następstw wszelkich awarii i katastrof, których bezpośrednią lub pośrednią przyczyną jest PR 2000.
4. Promocja i edukacja, która polega na szerokim informowaniu społeczeństwa o przebiegu prac w zakresie rozwiązywania PR 2000 oraz na edukacji społeczeństwa w celu identyfikacji zagrożeń i sposobu łagodzenia ich negatywnych skutków.

Narodowy Plan Działania... zakładał, iż wszystkie kierunki działań muszą rozpocząć się równocześnie, przy czym natężenie prac początkowo musi być największe w sferze zapobiegania przyczynom, a następnie usuwania skutków.

Przyjęty przez Radę Ministrów Harmonogram realizacji Narodowego Planu Działania w sprawie „Problemu Roku 2000” zakładał uruchomienie projektów wchodzących w skład Etapów: A, B, C, D, E, obejmujących następujące zadania:

1. Koordynacja i zarządzanie programem PR 2000
2. Przygotowanie infrastruktury programu PR 2000
3. Przygotowanie bazy informacyjnej programu PR 2000
4. Zarządzanie szkoleniami – centrum szkoleniowe
5. Utworzenie i prowadzenie biura planowania antykryzysowego
6. Współpraca z administracją państwową i samorządową
7. Współpraca z podmiotami gospodarczymi
8. Współpraca zagraniczna
9. Zagadnienia prawne i legislacyjne
10. Zagadnienia finansowe – współpraca z instytucjami finansowymi
11. Obronność i bezpieczeństwo

¹⁵ Narodowy Plan Działania w sprawie Problemu Roku 2000 – Warszawa – marzec 1999 rok

12. Informacja publiczna – współpraca z mediami

Zakończenie Etapu A – Projekt wstępny, ustanowienie programu, którego celem było stworzenie struktury organizacyjnej zdolnej do poprowadzenia całego programu, przewidywano po 6 tygodniach od rozpoczęcia projektu.

Zakończenie Etapu B – Uruchomienie głównych projektów programu – powinno nastąpić do dnia 31 sierpnia 1999 roku. Projekty Etapu B powinny służyć przygotowaniu infrastruktury działania programu oraz uruchomieniu kluczowych działów centrum i sztabu, które będą kontynuowały działalność do końca programu, stopniowo zmniejszając swą aktywność i zatrudnienie.

Okres wykonywania etapu C – Projekty Antykryzysowe – wyznaczony został na lipiec – wrzesień 1999 roku.

Z ustaleń kontroli wynika, że Krajowy Koordynator „Problemu Roku 2000” nie posiada informacji dotyczącej stopnia zaangażowania realizacji Narodowego Planu Działania (tj. terminów rozpoczęcia oraz zakończenia poszczególnych zadań ujętych w harmonogramie) oraz poniesionych w związku z tym kosztów. Z wyjaśnień udzielonych w dniu 15 listopada 1999 roku przez Dyrektora Generalnego MSWiA w imieniu Ministra, wynika, że *„... aktualnie, zbierane są szczegółowe dane dotyczące zrealizowanych zadań w ramach tego Planu oraz poniesionych kosztów – co pozwoli na dokonanie przez Krajowego Koordynatora w najbliższym okresie czasu oceny zaangażowania realizacji Planu”*.

Krajowy Koordynator „Problemu Roku 2000” w ramach realizacji Narodowego Planu Działania przygotował między innymi: założenia projektów związanych z zarządzaniem, rozwiązywaniem „Problemu Roku 2000” oraz stworzeniem struktur organizacyjnych do ich realizacji; określił stan przygotowań do realizacji programów w tym zakresie; przeprowadził pięć akcji monitorowania; określił terminy krytyczne, określające stan gotowości do pracy w warunkach roku 2000 dla ważnych z punktu widzenia funkcjonowania Państwa sektorów; zdefiniował zagrożenia dla funkcjonowania Państwa powodowane „Problemem Roku 2000”; zorganizował konferencje szkoleniowe (ok. 30 konferencji, w tym 16 konferencji regionalnych); realizuje współpracę z zagranicą (m.in. poprzez bezpośrednie kontakty z koordynatorami krajowymi, przedstawicielstwami dyplomatycznymi); realizuje współpracę z mediami (konferencje, publikacje, wywiady, programy telewizyjne i radiowe).

Sytuację oraz postęp w pracach na rzecz rozwiązywania PR 2000 przedstawiono Radzie Ministrów w następujących raportach:

1. „Raport n/t stanu przygotowania administracji rządowej do rozwiązania „Problemu Roku 2000” w systemach teleinformatycznych” – październik 1998 r.
2. „Raport n/t stanu przygotowania administracji rządowej do rozwiązania „Problemu Roku 2000” w systemach teleinformatycznych” – luty 1999 – wersja polska i angielska
3. Informacja dla Rady Ministrów RP o stanie przygotowań do zapewnienia bezpieczeństwa Państwa w związku z „Problemem Roku 2000” – kwiecień 1999 r.
4. Harmonogram realizacji Narodowego Planu Działania w sprawie „Problemu Roku 2000” – kwiecień 1999 r.
5. Sprawozdanie z realizacji harmonogramu prac oraz ocena sytuacji w poszczególnych dziedzinach gospodarki w związku z tzw. „Problemem Roku 2000” – lipiec 1999 r.
6. Raport n/t stanu przygotowania Rzeczypospolitej Polskiej do rozwiązania „Problemu Roku 2000” – wrzesień 1999 r. – wersja polska i angielska.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia zakres informacji zawarty w raportach sporządzonych przez Krajowego Koordynatora „Problemu Roku 2000”, skierowanych do Rady Ministrów. Nadano im zbyt ogólny charakter. Nie określono m.in.:

- skali wykonanych działań mających na celu minimalizację skutków PR 2000 w poszczególnych sektorach,
- zmiany stopnia zagrożenia występującego w newralgicznych punktach kraju pomiędzy kolejno prezentowanymi raportami,
- procentowego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na ten cel,
- informacji na temat ewentualnych opóźnień wykonania poszczególnych działań w stosunku do terminów, określonych w harmonogramach sporządzonych przez poszczególne jednostki.

Przykładem może być raport z września 1999 roku, w którym przedstawiono bardzo lakoniczne dane na temat resortu Skarbu Państwa: „...*W Ministerstwie Skarbu Państwa zrealizowano wszystkie prace rozpoznawcze, w trakcie realizacji są działania dostosowawcze związane z „Problemem Roku 2000”. W trakcie przygotowania są również Plany Awaryjne.*.....”

Ponadto Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia zwrócenie się w piśmie z dnia 8 października 1999 roku Koordynatora ds. PR 2000 do Szefa Obrony Cywilnej Kraju o przeprowadzenie na obszarze całego kraju testowania procedur awaryjnych dla

newralgicznych punktów zapewniających awaryjne dostawy energii elektrycznej, utrzymanie ciągłości łączności oraz zapewnienie ciągłości usług medycznych, ze szczególnym uwzględnieniem leczenia zamkniętego, podkreślając przy tym, iż działanie podjęte w tym zakresie było spóźnione.

2.2. Działania mające na celu minimalizację skutków „Problemu Roku 2000”, podjęte w ministerstwach i urzędach centralnych

Na podstawie ustaleń kontroli przeprowadzonych w poszczególnych ministerstwach i urzędach centralnych opracowano tabelę zawierającą dane dotyczące stanu realizacji zadań podjętych w celu minimalizacji skutków „Problemu Roku 2000” (załączniki nr 4,5).

2.2.1. Inwentaryzacja

Inwentaryzacja posiadanych zasobów zagrożonych PR 2000, obejmująca sprzęt komputerowy, oprogramowanie oraz urządzenia sterowane sterownikami, została zakończona w **10** na **19** (**52,6%**) skontrolowanych ministerstw i urzędów centralnych. Zakres przeprowadzonej inwentaryzacji ilustrują następujące przykłady:

W Ministerstwie Spraw Zagranicznych przeprowadzono w IV kwartale 1999 r. inwentaryzację sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz funkcjonujących w centrali MSZ sterowników.

W Ministerstwie Sprawiedliwości inwentaryzacja objęła zarówno sprzęt komputerowy, jak też oprogramowanie oraz urządzenia elektroniczne nie będące komputerami (sterowniki).

W **15** skontrolowanych jednostkach (**78,9%**) zinwentaryzowano sprzęt komputerowy. W **4** jednostkach (Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych i Administracji, Finansów, Środowiska, Rolnictwa i Rozwoju Wsi) nie zakończono inwentaryzacji sprzętu komputerowego.

Na przykład:

W Ministerstwie Środowiska inwentaryzacją zasobów zagrożonych „Problemem Roku 2000”, przeprowadzoną wg stanu na dzień 31 stycznia 1999 r., nie objęto całości sprzętu komputerowego. Na liście zawierającej 300 pozycji nie uwzględniono: 19 komputerów

będących na stanie magazynowym oraz wszystkich laptopów (15 szt.) i notebooków (13 szt.). Lista inwentaryzacyjna nie była do czasu kontroli weryfikowana. W sporządzonej dla potrzeb kontroli liście inwentaryzacyjnej wg stanu na dzień 21 września 1999 r., obejmującej 333 pozycji, nie uwzględniono: 19 komputerów będących na stanie magazynowym, wszystkich laptopów (15 szt.) i notebooków (21 szt.) oraz użytkowanych 2 komputerów PC.

W Ministerstwie Finansów do czasu zakończenia kontroli nie została zakończona inwentaryzacja sprzętu komputerowego.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie zakończono specjalistycznej inwentaryzacji sprzętu komputerowego, a rozpoczęty w kwietniu br. spis z natury sprzętu komputerowego nie zawierał wyników testów pod kątem odporności na PR 2000.

W 16 skontrolowanych jednostkach (84,2%) zinwentaryzowano oprogramowanie, w 3 jednostkach (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi) nie zakończono takiej inwentaryzacji.

Na przykład:

W Ministerstwie Finansów zakończenie prac inwentaryzacyjnych zaplanowano na 30 października 1999 r. Do czasu zakończenia kontroli nie zakończono inwentaryzacji oprogramowania.

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji do czasu zakończenia kontroli nie zakończono inwentaryzacji oprogramowania; dopiero po zakończeniu kontroli, Dyrektor Generalny w MSWiA w dniu 28 października br. wydał decyzję w sprawie przeprowadzenia inwentaryzacji rzeczowych składników majątku trwałego łączności i informatyki oraz wartości niematerialnych i prawnych (oprogramowania) w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Czynności inwentaryzacyjne mają być zakończone dopiero 31 grudnia 1999 r., a sprawozdanie końcowe powinno zostać zatwierdzone dopiero 31 stycznia 2000 roku, co NIK ocenia jako działania spóźnione.

W 12 skontrolowanych jednostkach (63,2%) zinwentaryzowano sprzęt sterowany sterownikami, tj. urządzenia nie będące komputerami, a zawierające systemy bazujące na danych lub czasie. W 7 jednostkach (Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych i Administracji, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Pracy i Polityki

Socjalnej, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Łączności, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego) nie zakończono inwentaryzacji.

Na przykład:

W Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych prace inwentaryzacyjne sprzętu sterowanego za pomocą sterowników były w toku i zgodnie z planem pracy nad PR 2000 z sierpnia 1999 r. powinny zostać zakończone w pierwszej połowie października 1999 r.

W Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie przeprowadzono inwentaryzacji sterowników.

W Ministerstwie Łączności (Państwowa Agencja Radiokomunikacyjna PAR) nie zakończono inwentaryzacji sprzętu sterowanego sterownikami.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie zakończono inwentaryzacji posiadanych zasobów informatycznych, w tym mogących zawierać systemy bazujące na danych lub czasie (sterowniki).

W Ministerstwie Finansów do czasu zakończenia kontroli nie została zakończona inwentaryzacja urządzeń elektronicznych, które mogą zawierać systemy bazujące na danych lub czasie (sterowniki).

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji do czasu zakończenia kontroli nie zakończono inwentaryzacji urządzeń elektronicznych, zawierających systemy bazujące na danych lub czasie.

2.2.2. Testy odporności funkcjonującego sprzętu i oprogramowania na „Problem Roku 2000”

W 17 skontrolowanych jednostkach (89,5%) przeprowadzono testy mające na celu sprawdzenie odporności funkcjonującego sprzętu i oprogramowania. W 2 jednostkach (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej) testów takich nie przeprowadzono. Należy zaznaczyć, że przeprowadzona w ministerstwach oraz urzędach centralnych inwentaryzacja w kilku przypadkach nie była kompletna, dlatego też nie można jednoznacznie stwierdzić, że wyniki testów dotyczą całego sprzętu funkcjonującego w instytucjach.

Na przykład:

Z raportów testów odporności komputerów użytkowanych w Ministerstwie Finansów oraz jednostkach aparatu skarbowego wynika, że jedynie około 50 % tych komputerów jest odpornych

na PR 2000. Część aplikacji lokalnych, użytkowanych w jednostkach aparatu skarbowego nie jest odporna na PR 2000. Do czasu zakończenia kontroli nie podjęto decyzji, dotyczącej rozwiązania tego problemu.

W Ministerstwie Sprawiedliwości w trakcie inwentaryzacji przeprowadzono testy sprzętu komputerowego w zakresie odporności na „Problem Roku 2000”.

W Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej nie przeprowadzono testów wszystkich systemów komputerowych oraz użytkowanego przez MZiOS oprogramowania, jak również nie od wszystkich producentów lub dostawców systemów komputerowych uzyskano niezbędne dane o odporności tych systemów na wystąpienie PR 2000. Wrywkowe testy odporności dotyczyły tylko części sprzętu komputerowego, zakupionego przez MZiOS w 1999 r. Pozostały sprzęt użytkowany przez MZiOS nie był testowany. Przeprowadzenie testów na okoliczność zmiany daty przewidziano dopiero w okresie od 15 do 20 grudnia 1999 r.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie przeprowadzono testów posiadanych zasobów informatycznych.

W Ministerstwach Gospodarki oraz Transportu i Gospodarki Morskiej wykorzystano ekspertów spoza Ministerstwa dla zweryfikowania listy inwentaryzacyjnej.

2.2.3. Analiza ryzyka

W 15 skontrolowanych jednostkach (78,9%) przeprowadzona została analiza ryzyka mająca na celu oszacowanie, który z funkcjonujących w instytucji systemów jest najważniejszy dla jej prawidłowego działania, z tego w 1 jednostce (Ministerstwo Spraw Zagranicznych) analizą taką objęto tylko oprogramowanie. W 4 jednostkach (Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Łączności, Ministerstwo Skarbu Państwa) analiz takich nie przeprowadzono.

Na przykład:

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji przeprowadzono analizę ryzyka funkcjonujących w resorcie systemów łączności i informatyki. Sprzęt dostępny w resorcie podzielono na 3 grupy: sprzęt, który nie ma wpływu na bezpośrednio wykonywanie zadań w jednostce, który nie będzie testowany; komputery klasy PC, na których są przetwarzane dokumenty zawierające dane, które zostały przetestowane nieodpłatnie przez firmy informatyczne; serwery

klasy PC wraz z oprogramowaniem, które zostały przeznaczone w całości do testowania.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi zestawienie zagrożeń wynikających z „Problemu Roku 2000” nie zawierało jednoznacznego podziału na elementy krytyczne, ważne i mało ważne. Należy zatem uznać, że Ministerstwo nie dokonało analizy ryzyka związanego z tym problemem.

2.2.4. Plany i harmonogramy realizacji zadań

W 16 skontrolowanych jednostkach (84,2%) zostały przygotowane plany i harmonogramy dostosowania instytucji oraz jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych do „Problemu Roku 2000”, z tego w 1 jednostce (Ministerstwo Finansów) w harmonogramie nie określono terminów realizacji zadań. W 3 skontrolowanych jednostkach (Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, Ministerstwo Skarbu Państwa) nie przygotowano planów i harmonogramów. W 15 jednostkach plany takie zostały zatwierdzone przez kierownika jednostki, a w 1 jednostce (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) harmonogram nie został zatwierdzony przez kierownika jednostki.

Na przykład:

W Ministerstwie Finansów w zestawieniu działań zabezpieczających przed „Problemem Roku 2000” nie określono terminów realizacji poszczególnych przedsięwzięć, co jest niezgodne z „Zasadami planowania działań prewencyjnych”, stanowiącymi załącznik do zarządzenia Nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r.

Zastrzeżenia Najwyższej Izby Kontroli budzi m.in. zmiana terminu zakończenia prac dostosowawczych w harmonogramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w zakresie Wydziałów Paszportowych Urzędów Wojewódzkich z dnia 30 września 1999 r. na 15 grudnia 1999 r., pomimo że zadanie to określone zostało jako najważniejsze (tzw. systemy krytyczne).

W Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej i w Ministerstwie Skarbu Państwa oraz instytucjach podporządkowanych tym ministerstwom nie sporządzono planów i harmonogramów dostosowawczych.

2.2.5. Koszty prac dostosowawczych i środki finansowe na realizację zadań zawartych w planach i harmonogramach

W 17 skontrolowanych jednostkach (89,5%) na podstawie przedstawionych planów oszacowano koszty prac dostosowawczych oraz zapewniono środki na realizację zadań zawartych w harmonogramach tych prac. Podjęto też stosowne decyzje w sprawie przygotowania środków finansowych przez jednostki organizacyjne, podległe i nadzorowane. W 2 jednostkach (Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, Urząd Regulacji Energetyki) nie zabezpieczono środków finansowych na realizację programów i harmonogramów.

Na przykład:

Ministerstwo Środowiska podjęło w maju 1999 r. starania o przyznanie dla jednostek resortu dodatkowej kwoty 2.720 tys. zł (z tego 2.510 tys. zł dla 15 jednostek podległych) z przeznaczeniem na wymianę bazy sprzętowej i stosowanych aplikacji, co spotkało się z negatywnym stanowiskiem Ministerstwa Finansów. Brak środków finansowych może spowodować, że po 1 stycznia 2000 r. Okręgowe Dyrekcje Gospodarki Wodnej zostaną pozbawione radiowego systemu ciągłego monitorowania poziomu wód na punktach pomiarowo-kontrolnych zbiorników wodnych, w związku z niemożnością przestrojenia starych radiostacji.

W Ministerstwie Transportu i Gospodarki Morskiej oraz jednostkach organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez Ministra – koszt realizacji zadań związanych z PR 2000 oszacowano na kwotę 100.389.200 złotych, z czego 90% stanowią koszty realizacji prac w P.P. Polskie Koleje Państwowe. W wystąpieniu pokontrolnym NIK skierowanym do Ministra w dniu 6 marca 1999 roku znalazł się wniosek dotyczący zapewnienia niezbędnych środków finansowych z przeznaczeniem na podjęcie przez PKP działań w celu minimalizacji skutków „Problemu Roku 2000”. Wniosek ten nie został zrealizowany. Dyrekcja Generalna PKP kilkakrotnie występowała do „Koordynatora działań podejmowanych przez resort transportu i gospodarki morskiej związanych z transformacją daty roku 2000” z prośbą o pomoc w pozyskaniu środków na zrealizowanie przedsięwzięcia dostosowawczego do roku 2000 z rezerwy budżetowej Państwa lub uzyskania akceptacji udzielenia gwarancji rządowej na zaciągnięcie kredytu bankowego. W dniu 26 lipca 1999 roku Krajowy Koordynator ds. Roku 2000, tj. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, zadeklarował wsparcie dla pozyskania gwarancji rządowych na kredyt bankowy dla PKP, jeśli o takie wsparcie wystąpi Minister Transportu i Gospodarki Morskiej. Do dnia 5 października 1999 roku PKP nie uzyskały kredytu gwarantującego dostosowanie systemów

informatycznych do PR 2000 i nie posiadają żadnych możliwości sfinansowania wydatków na ten cel. Oszacowane koszty dostosowania systemów informatycznych i infrastruktury teleinformatycznej eksploatowanej przez PKP wynoszą 45.500.000 złotych. Obejmują one m.in.: koszty wymiany terminali rezerwacyjnych i dyspozytorskich oraz oprogramowania w ogólnosięciowym systemie rezerwacji miejsc „Kurs'90”, dostosowanie systemów poczty elektronicznej PKP, dostosowanie systemów i urządzeń telekomunikacji kolejowej, które warunkują funkcjonowanie węzłów pakietowej sieci transmisji danych X25 KOLPAK i dostosowanie urządzeń zasilania elektrotrakcyjnego oraz urządzeń pomiaru zużycia energii elektrycznej.

Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej nie dysponowało pełnymi i sprawdzonymi informacjami, dotyczącymi zapotrzebowania na środki finansowe jednostek podległych i nadzorowanych, w celu minimalizacji negatywnych skutków „Problemu Roku 2000”. W budżecie Ministerstwa, oprócz wydatków przeznaczonych na szkolenie w tym zakresie w wysokości 33,5 tys. zł, nie przewidziano dla tych jednostek innych środków finansowych.

W Urzędzie Regulacji Energetyki nie oszacowano kosztów prac dostosowawczych i nie zapewniono środków finansowych na realizację zatwierdzonych planów i harmonogramów prac dostosowawczych. Środki takie zapewniono jedynie dla jednostek podporządkowanych.

2.2.6. Monitorowanie realizacji planów i harmonogramów przez kierowników jednostek kontrolowanych

W 16 skontrolowanych jednostkach (84,2%) prace związane z przygotowaniem instytucji do poprawnego funkcjonowania w roku 2000 realizowane w Centrali oraz jednostkach organizacyjnych, podległych i nadzorowanych, a także tych, dla których kontrolowane podmioty są organem założycielskim bądź właścicielskim – były na bieżąco monitorowane przez kierownika instytucji. W 3 jednostkach (Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej) kierownik jednostki nie monitorował prac przystosowawczych do Roku 2000.

Na przykład:

Minister Transportu i Gospodarki Morskiej, realizując zadania określone w § 1, pkt. 2 zarządzenia Nr 45 Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1999 r. w sprawie zobowiązania reprezentantów Skarbu Państwa w Radach Nadzorczych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa do działań na rzecz zwalczania „Problemu roku 2000”, podjął działania, w wyniku których dyrektorzy

przedsiębiorstw użyteczności publicznej podległych i podporządkowanych wdrożyli metodologię zwalczania Problemu 2000 w ustalonym terminie do 30 sierpnia 1999 r., z wyjątkiem P.P. Polskie Koleje Państwowe, gdzie termin realizacji wydłużono do dnia 30 września 1999 r.

Minister Gospodarki sprawował niedostateczny monitoring prac dostosowawczych oraz przygotowania Planów Awaryjnych, zwłaszcza w sektorze energetycznym. Chociaż Minister nie sprawował nadzoru właścicielskiego nad jednostkami sektora energetycznego, to jednak ponosił odpowiedzialność za bezpieczeństwo energetyczne kraju. Monitoring w Ministerstwie polegał m.in. na rozesłaniu w 1998 r. do ponad 100 przedsiębiorstw, głównie energetycznych, ankiet mających na celu identyfikację kluczowych zagrożeń oraz procedur awaryjnych.

Minister Skarbu Państwa, decyzją Nr 26/99 z dnia 30 marca 1999 r. zobowiązał wszystkich pracowników Ministerstwa, reprezentantów Skarbu Państwa w Radach Nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa, do podjęcia na najbliższych posiedzeniach Rad Nadzorczych tematyki „Problemu Roku 2000” oraz umieszczenie w porządkach obrad punktu zobowiązującego zarządy spółek do przedstawienia raportów o sytuacji w spółkach w tym zakresie. Należy jednakże podkreślić, że Minister nie dysponował pełnymi danymi dotyczącymi tego, w ilu i w jakich konkretnie podmiotach zasiadali reprezentanci Skarbu Państwa, stąd też trudno uznać powyższe monitorowanie za wystarczające.

W Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego brak było udokumentowania faktu nadzorowania przez kierownictwo resortu sposobu rozwiązywania „Problemu Roku 2000” przez podległe jednostki.

W Ministerstwie Finansów prace związane z realizacją projektów dotyczących PR 2000 w podległych jednostkach organizacyjnych były nadzorowane na bieżąco. Do obowiązków Dyrektora Generalnego Ministerstwa należało monitorowanie przygotowań podejmowanych przez NBP i sektor bankowy.

Projekty dotyczące Programu Roku 2000, realizowane w Ministerstwie Edukacji Narodowej oraz jednostkach podległych i nadzorowanych, nie były na bieżąco monitorowane przez Ministra.

W Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej plany i harmonogramy, dotyczące Programu Roku 2000 realizowane w Ministerstwie oraz jednostkach podległych i nadzorowanych, nie były na bieżąco monitorowane.

2.2.7. Plany Awaryjne

We wszystkich **19** skontrolowanych jednostkach opracowano Plany Awaryjne dla uniknięcia skutków wszelkich usterek/awarii wynikających z „Problemu Roku 2000” na wypadek, gdyby zaplanowane działania naprawcze nie powiodły się lub nie zostały wykonane na czas.

W **14** jednostkach wyznaczono osobę odpowiedzialną za realizację Planu Awaryjnego instytucji (**73,7%**), w **5** jednostkach (Ministerstwa Finansów, Edukacji Narodowej, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Skarbu Państwa) nie wyznaczono osób odpowiedzialnych.

W **15** jednostkach opracowane Plany Awaryjne zostały zatwierdzone przez kierownika jednostki (**78,9%**), w **4** jednostkach (Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Główny Urząd Statystyczny, Zakład Ubezpieczeń Społecznych) plany takie nie zostały zatwierdzone.

W Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych sporządzono jedynie wersję roboczą planu.

W **18** jednostkach przygotowano zestawienie wszystkich zagrożeń (**94,7%**), w **1** jednostce (Ministerstwo Skarbu Państwa) zestawienia takiego nie przygotowano.

W **18** jednostkach w trakcie opracowywania Planów Awaryjnych uwzględniono zakłócenia spowodowane przez otoczenie, np. w dostawie prądu, czy braku połączeń telekomunikacyjnych (**94,7%**), w **1** jednostce (Ministerstwo Skarbu Państwa) nie uwzględniono takich zagrożeń.

We wszystkich **19** jednostkach podjęto działania przedawaryjne, polegające m. in. na wykonaniu wydruków zawartości baz danych.

Na przykład:

W Ministerstwie Sprawiedliwości przygotowano zestawienia wszystkich działań przedawaryjnych, takich, jak np. wykonanie potrzebnych zabezpieczeń baz danych oraz wykonanie wydruku zawartości baz danych.

W Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej, Plany Awaryjne zawierały działania przedawaryjne, obejmujące m.in. wykonywanie kopii baz danych, wykonywanie wydruku zawartości baz, obserwowanie emitowanych przez system raportów i identyfikowanie poprawności zawartych w nich informacji.

W 9 jednostkach (47,4%) wykonano zbiorcze zestawienia potrzebnych zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planów Awaryjnych, z tego w 1 jednostce (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi) wykonano zestawienie niekompletne. W 9 jednostkach (Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych i Administracji, Finansów, Edukacji Narodowej, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Łączności, Zdrowia i Opieki Społecznej, Skarbu Państwa oraz Główny Urząd Statystyczny, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Urząd Regulacji Energetyki) zestawień takich nie wykonano.

Na przykład:

W Głównym Urzędzie Statystycznym zestawienie potrzebnych zasobów rzeczowych i finansowych na realizację Planu Awaryjnego miało zostać wykonane w październiku 1999 r.

W 12 jednostkach Plany Awaryjne zostały opracowane w ścisłej współpracy z jednostkami podległymi (63,2%), w 7 jednostkach (Ministerstwa: Edukacji Narodowej, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Gospodarki, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Łączności, Zdrowia i Opieki Społecznej, Skarbu Państwa) brak było takiej współpracy.

Na przykład:

W Ministerstwie Edukacji Narodowej nie podjęto skutecznych działań gwarantujących terminową realizację zadań określonych w zarządzeniu Nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r. w sprawie przygotowania Planów Awaryjnych dla PR 2000 przez jednostki podległe i nadzorowane, tj. nie wyegzekwowano od nich przygotowania planów i harmonogramów dostosowawczych oraz opracowania Planów Awaryjnych.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, plan postępowania awaryjnego - zatwierdzony przez Dyrektora Generalnego, jest planem ramowym. Harmonogram działań zapobiegawczych, stanowiący załącznik do planu, jest oparty na cyklu miesięcznym i nie określa szczegółowo działań wynikających z potrzeb przystosowania sprzętu informatycznego oraz oprogramowania do Roku

2000. Nie zawiera też działań związanych z minimalizacją PR 2000 w jednostkach podległych i nadzorowanych.

W Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego negatywnie oceniono niepełną realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem skutkom „Problemu Roku 2000” w jednostkach nadzorowanych. Inwentaryzacja potrzeb objęła tylko 39 spośród 324 instytucji, tj. 12%, a do dnia 7 października 1999 r. raporty z wykonania zadania polegającego na opracowaniu Planu Awaryjnego przekazało do Ministerstwa tylko 11 jednostek, tj. 3,4% nadzorowanych.

W Ministerstwie Gospodarki brak było dostatecznego monitoringu ewentualnych zagrożeń , szczególnie w sektorze energetycznym. Istnieje niebezpieczeństwo, że przed końcem 1999 r. nie zostaną ostatecznie zdefiniowane kluczowe zagrożenia w tym sektorze, a tym samym może zabraknąć czasu na podjęcie działań mających na celu zapobieżenie ewentualnym negatywnym skutkom wynikającym z nieprawidłowego działania systemów komputerowych na przełomie roku 1999/2000.

2.2.8. Przekazywanie Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Problemu Roku 2000 raportów z wykonywania zadań

W 14 skontrolowanych jednostkach (73,7%) został opracowany oraz przekazany Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Problemu Roku 2000 raport z wykonania zadań w zakresie przygotowania Planów Awaryjnych, z tego 2 jednostki (Ministerstwo Edukacji Narodowej i Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego) raporty takie przekazały po terminie, tj. po 15 września 1999 r. W 5 jednostkach (Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych i Administracji; Rolnictwa i Rozwoju Wsi; Zdrowia i Opieki Społecznej; Skarbu Państwa oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego), nie przekazano raportów Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Problemu Roku 2000.

Na przykład:

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie przesłało w terminie do 15 września 1999 r. Pełnomocnikowi Rządu do Spraw „Problemu Roku 2000” ostatecznego raportu o stanie przygotowań szkół wyższych do „Problemu Roku 2000”.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przekazała Pełnomocnikowi Rządu do Spraw „Problemu Roku 2000” raport z wykonania zadań dotyczących przygotowania Planów Awaryjnych w dniu 13 października 1999 r., tj. z blisko miesięcznym uchybieniem terminu określonego w § 2 zarządzenia Nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi do dnia 15 września 1999 r. nie przekazało Pełnomocnikowi Rządu do Spraw „Problemu Roku 2000” raportu dotyczącego przygotowania Planów Awaryjnych, co uzasadniono brakiem niezbędnych informacji od jednostek podległych i nadzorowanych.

2.2.9. Realizacja wniosków pokontrolnych

W 10 na 17 jednostek (58,8%), skontrolowanych podczas poprzedniej kontroli (nr P/98/216 pt. „Działania administracji publicznej w celu minimalizacji skutków „Problemu Roku 2000””) zostały wykonane wszystkie wnioski i zalecenia zawarte w wystąpieniach pokontrolnych. Informacje w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w przedmiotowym zakresie zebrane zostały podczas kontroli budżetowej, natomiast Urząd Regulacji Energetyki – nie był objęty poprzednią kontrolą. W 7 jednostkach (Ministerstwa: Pracy i Polityki Socjalnej, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Transportu i Gospodarki Morskiej, Zdrowia i Opieki Społecznej, Finansów oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych) wykonano tylko część wniosków pokontrolnych.

Na przykład:

W Ministerstwie Transportu i Gospodarki Morskiej nie zrealizowano wniosku zawartego w wystąpieniu pokontrolnym (NIK Nr DTL-41012-2/98), a dotyczącego zabezpieczenia niezbędnych środków finansowych z przeznaczeniem na podjęcie przez P.P. PKP, działań w celu minimalizacji skutków PR 2000”.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi do czasu zakończenia kontroli nie zrealizowano 3 z 6 wniosków skierowanych przez NIK po uprzednio przeprowadzonej kontroli, tj. nie przeprowadzono testów na przystosowanie zasobów informatycznych do PR 2000, nie podjęto działań wynikających z powszechnie przyjętej metodologii rozwiązywania PR 2000, nie opracowano szczegółowego planu wydatków uwzględniającego koszty rozwiązania tych problemów.

W Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie zrealizowano 2 spośród 3 wniosków. Nie zrealizowane wnioski dotyczyły: zinwentaryzowania potrzeb jednostek nadzorowanych przez Ministra w zakresie zabezpieczenia posiadanych zasobów informatycznych przed negatywnymi skutkami PR 2000 oraz opracowania przez podległe jednostki Planów Awaryjnych.

2.3. Działania mające na celu minimalizację negatywnych skutków PR 2000 podjęte w urzędach wojewódzkich

Na podstawie ustaleń kontroli przeprowadzonych w urzędach wojewódzkich opracowano tabelę zawierającą dane dotyczące stanu realizacji zadań podjętych w celu minimalizacji skutków PR 2000 (załącznik nr 6,7).

W dalszej części informacji omówiono łącznie ustalenia dokonane w urzędach, w których przeprowadzono postępowanie kontrolne i w urzędach, w których zasięgnięto informacji w trybie art. 29 pkt 2 lit f. ustawy o NIK¹⁶.

2.3.1. Inwentaryzacja

Inwentaryzacja posiadanych zasobów zagrożonych PR 2000 – obejmująca sprzęt komputerowy, oprogramowanie oraz sprzęt sterowany sterownikami – została w pełni przeprowadzona w 11 na 16 (tj. 69%) skontrolowanych urzędów wojewódzkich. Według

¹⁶ informacje w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli pobrano w opolskim i małopolskim urzędzie wojewódzkim.

informacji Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego nie posiadał on urządzeń sterowanych za pomocą sterowników.

Szczegółowe ustalenia kontroli wskazują iż:

- w 11 urzędach (tj. 69 %) zinwentaryzowano funkcjonujący sprzęt komputerowy;
- w 12 urzędach (tj. 75 %) zinwentaryzowano oprogramowanie;
- w 12 skontrolowanych jednostkach (tj. 75 %) zinwentaryzowano sprzęt sterowany sterownikami, tj. urządzenia nie będące komputerami a zawierające systemy bazujące na datach lub czasie.

Na przykład:

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim przeprowadzono inwentaryzację zasobów informatycznych (sprzęt, systemy operacyjne, aplikacje) oraz określono zakres niezbędnego przystosowania.

W Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim inwentaryzacja została przeprowadzona stosownie do wniosków NIK po kontroli przeprowadzonej w I kwartale br., ale nie objęła 29 % sprzętu. Ponadto przy inwentaryzacji nie uwzględniono takich elementów, jak np. urządzenia podtrzymujące napięcie, centrale telefoniczne, itp. Komputery użytkowane w wydziale Gospodarki Urzędu nie zostały uwzględnione w żadnej z przeprowadzonych inwentaryzacji.

Podczas inwentaryzacji w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim nie uwzględniono sprzętu komputerowego użyczonego Ośrodkom Pomocy Społecznej i Urzędowi Marszałkowskiemu. Ponadto nie zinwentaryzowano oprogramowania oraz sprzętu sterowanego za pomocą sterowników.

W Śląskim Urzędzie Wojewódzkim, dokonany przez pracowników ośrodka informatyki spis z natury po skonfrontowaniu z dokumentacją inwentaryzacyjną wykazał, że w dokumentacji inwentaryzacyjnej nie uwzględniono faktu, iż część sprzętu i urządzeń przekazano Urzędowi Marszałkowskiemu. Nie dokonano przy tym odpowiednich zmian w dokumentacji inwentaryzacyjnej.

W Lubuskim Urzędzie Wojewódzkim nie dokonano pełnej inwentaryzacji komputerów oraz oprogramowania, pomimo zapewnienia Wojewody w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne NIK w I kwartale br., że ostateczna inwentaryzacja została zakończona w kwietniu br.

W Zachodniopomorskim Urzędzie Wojewódzkim przeprowadzona w czerwcu br. inwentaryzacja nie objęła części użytkowanego sprzętu. Stwierdzono, że pominięto m.in. sprzęt komputerowy używany innym instytucjom, a także pozostały po byłym Urzędzie Wojewódzkim w Szczecinie.

2.3.2. Przeprowadzenie testów w związku z PR 2000

Testy, mające na celu sprawdzenie odporności funkcjonującego sprzętu i oprogramowania, przeprowadzono we **wszystkich** urzędach wojewódzkich. Należy zaznaczyć, że przeprowadzona w urzędach wojewódzkich inwentaryzacja w kilku przypadkach nie była kompletna, dlatego też nie można jednoznacznie stwierdzić, że został uodporniony cały sprzęt funkcjonujący w urzędach.

Na przykład:

W Lubuskim Urzędzie Wojewódzkim przeprowadzone testy faktycznie użytkowanego sprzętu i oprogramowania wykazały, że 57% komputerów oraz 30 % funkcjonującego oprogramowania nie jest odporne na PR 2000 .

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim odpornych na PR 2000 było 88% funkcjonujących komputerów.

2.3.3. Analiza ryzyka

Obowiązek przeprowadzenia powyższej analizy wynikał z Zasad Przygotowania Planów Awaryjnych, stanowiących załącznik do zarządzenia Nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r. Zgodnie z tymi zasadami, systemy funkcjonujące w instytucjach powinny być posegregowane na:

- systemy krytyczne (bez których dana instytucja nie może poprawnie funkcjonować),
- systemy o dużej wadze dla instytucji,
- systemy, w których dopuszczalna jest czasowa niedyspozycja,
- systemy mało istotne.

W 14 skontrolowanych jednostkach (tj. 87,5 %) przeprowadzona została analiza ryzyka mająca na celu oszacowanie, który z funkcjonujących w instytucji systemów jest najważniejszy dla jej prawidłowego funkcjonowania. W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim ograniczono się do wyodrębnienia systemów krytycznych.

Analizy ryzyka nie przeprowadzono w Podlaskim oraz Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim.

2.3.4. Plany i harmonogramy realizacji zadań

W 14 skontrolowanych jednostkach (tj. 87,5 %) zostały przygotowane plany i harmonogramy dostosowania instytucji oraz jednostek organizacyjnych, podległych i nadzorowanych z tym, że w 2 urzędach (Podlaskim i Zachodniopomorskim) plany takie nie zostały zatwierdzone przez kierownika jednostki.

Z ustaleń kontroli wynika, że w 2 urzędach wojewódzkich (Lubuskim i Podlaskim) nie przestrzegano ustalonych w harmonogramie terminów realizacji zadań.

Planów i harmonogramów realizacji zadań nie opracowano w :

- Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim,
- Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim.

W ocenie NIK, monitorowanie prac przystosowawczych mających na celu uodpornienie danej jednostki na PR 2000 bez planu i harmonogramu zawierającego dokładne terminy realizacji poszczególnych zadań, jest co najmniej utrudnione, a może się okazać wręcz niemożliwe.

2.3.5. Koszty prac dostosowawczych i środki na realizację zadań

W 10 skontrolowanych urzędach wojewódzkich (tj. 62,5 %), na podstawie przedstawionych planów, oszacowano koszty prac dostosowawczych oraz zapewniono środki na realizację zadań zawartych w harmonogramach. W jednostkach tych podjęto stosowne decyzje w sprawie przygotowania środków przez jednostki organizacyjne, podległe i nadzorowane. W 6 jednostkach nie zapewniono środków na realizację powyższych zadań.

Przykłady:

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim, gdzie wstępnie oszacowano koszty prac dostosowawczych na łączną kwotę ok. 635.000 zł, w budżecie na 1999 r. zapewniono środki finansowe w kwocie 80.000 zł

W Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim na komputeryzację przeznaczono 150.000 zł, podczas gdy potrzeby w tym zakresie oszacowano na kwotę 892.000 zł.

W Kujawsko - Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim nie zapewniono środków finansowych na realizację prac dostosowawczych, a zgromadzone środki na zakup sprzętu komputerowego w kwocie 163.471,32 zł stanowiły jedynie 5.8% przewidywanych nakładów. Skutkiem braku decyzji o uruchomieniu środków finansowych na realizację prac dostosowawczych faktycznie, nie rozpoczęto wymiany sprzętu i oprogramowania nieodpornego na PR 2000 w Urzędzie i jednostkach podporządkowanych.

W Lubuskim Urzędzie Wojewódzkim, gdzie szacunkowe koszty prac dostosowawczych zostały określone w wysokości 575.000 zł, w budżecie Wojewody na 1999 r. nie zaplanowano środków finansowych na ww. prace dostosowawcze.

2.3.6. Monitorowanie jednostek podległych i nadzorowanych

W 14 na 16 skontrolowanych urzędów (tj. 87,5 %) projekty dotyczące PR 2000 realizowane w instytucji oraz jednostkach organizacyjnych, przedsiębiorstwach państwowych, jednostkach samorządowych oraz w spółkach, w których Skarb Państwa posiada akcje lub udziały – były nadzorowane (monitorowane) na bieżąco przez Wojewodę. Należy zaznaczyć, że żaden ze skontrolowanych urzędów nie posiadał pełnej informacji o działaniach jednostek podległych i nadzorowanych w przedmiotowym zakresie. Ustalenia kontroli wskazują, iż w Lubuskim i Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim nie monitorowano kwestii związanych z PR 2000.

Wojewodowie zostali zobowiązani do przekazania do 30 września 1999 roku raportów o wykonaniu działań mających na celu przeciwdziałanie skutkom PR 2000 przez jednostki samorządu terytorialnego do Komitetu Rady Ministrów do Spraw Zarządzania w Sytuacjach Kryzysowych. Powyższe raporty przekazało 15 urzędów wojewódzkich (tj. 93%), lecz żaden raport nie zawierał kompletnych informacji w przedmiotowej sprawie.

Na przykład:

W Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim wg stanu na dzień 11 października 1999 r. informacje na temat podjętych działań złożyło 92% jednostek administracji zespolonej, 47% jednostek podporządkowanych Wojewodzie, 64% jednostek samorządu terytorialnego oraz jedynie 16% przedsiębiorstw państwowych, dla których Wojewoda jest organem założycielskim.

Świętokrzyski Urząd Wojewódzki, wg stanu na dzień 30 września 1999 r. posiadał informacje o powołaniu zespołów we wszystkich powiatach oraz 45% gmin. Sprawozdanie o stanie prac dostosowawczych przedstawiło 86% starostw oraz 78% gmin. Informacje o stanie przygotowań spółek, w których właścicielem całości lub części udziałów akcji jest Skarb Państwa, przedstawiło w terminie do 27 września 1999 r. 86% podmiotów. Sprawozdanie w przedmiotowym zakresie złożyło 98% przedsiębiorstw państwowych, dla których funkcję organu założycielskiego pełni Wojewoda Świętokrzyski.

Z ustaleń w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim wynika, że poziom przystosowania działań zapobiegawczych PR 2000 w jednostkach samorządu terytorialnego był niski; 59.4% jednostek samorządu nie podjęło działań zapobiegawczych, a tylko 7.3% opracowało Plany Awaryjne.

Wg powołanego przez Wojewodę Dolnośląskiego Zespołu ds. PR 2000, na koniec września 1999r. stopień przygotowania powiatów wynosił średnio ok. 55%, chociaż zarówno Wojewoda

Dolnośląski, jak i podległe mu służby wielokrotnie występowały o podjęcie skutecznych działań na rzecz minimalizowania skutków PR 2000. Tylko 13.3% powiatów wykonało komplet działań w przedmiotowym zakresie – poczynając od inwentaryzacji, a kończąc na zatwierdzeniu Planów Awaryjnych. Ponadto do końca września 1999r. aż 49.7% gmin nie opracowało niezbędnego harmonogramu prac dostosowawczych, 64.5% nie dysponowało planami awaryjnymi, w 57.4% gmin nie oszacowano środków finansowych, a tym samym nie uwzględniono ich w budżetach tych gmin. Tym niemniej 84% gmin zadeklarowało, że wykorzystywane przez nie aplikacje zostaną przystosowane do pracy po dacie krytycznej.

W Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim, wg stanu na dzień 8 października 1999 r., uzyskano informacje od 44% zakładów mających wpływ na funkcjonowanie administracji i jednostek podległych (wystosowano pisma m.in. do Stołecznego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej, Zakładów Energetycznych, Zakładów Oczyszczania Miasta, Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji, Gazowni Warszawskiej, Telekomunikacji Polskiej). Z uzyskanych informacji wynikało, że urzędnicy zagrożone PR 2000 zostały dostosowane lub są w końcowej fazie dostosowania do pracy po dacie krytycznej. Z uzyskanych informacji odnośnie powiatów i gmin, stwierdzono, że na 42 ankietowane powiaty 69% dokonało inwentaryzacji, 48% oszacowało potrzeby i określiło zakres dostosowania zasobów do PR 2000, 40% opracowało harmonogramy prac dostosowawczych, 26% opracowało Plany Awaryjne, 24% zabezpieczyło środki kadrowe i finansowe potrzebne do realizacji prac dostosowawczych. Z odpowiedzi 323 gmin woj. mazowieckiego wynikało, że 51% dokonało inwentaryzacji, 47% oszacowało potrzeby i określiło zakres dostosowania zasobów do PR 2000, 27% opracowało harmonogram prac dostosowawczych, 26% opracowało Plany Awaryjne, 34% zabezpieczyło środki kadrowe i finansowe potrzebne do realizacji prac dostosowawczych.

W Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim, spośród 213 gmin informacje o stanie przygotowań do PR 2000 udzieliło jedynie 63%, w tym w pełni przygotowanych było 51 gmin, na etapie modernizacji sprzętu komputerowego 38 gmin, 45 zgłosiło przygotowanie Planu Awaryjnego. Pełne przygotowanie do minimalizowania skutków PR 2000 zadeklarowały 3 starostwa (15% ogółu), na etapie modernizacji sprzętu komputerowego były 4 starostwa (20% ogółu), Plan Awaryjny opracowało 8 starostw (40% ogółu), nie rozpoznano zagrożeń PR 2000 w 5 starostwach (15% ogółu).

2.3.7. Plany awaryjne

W 15 na 16 urzędów wojewódzkich (tj. 93,7%) zostały opracowane zbiorcze Plany Awaryjne dla uniknięcia skutków wszelkich usterek/awarii wynikających z PR 2000 na wypadek, gdy zaplanowane działania naprawcze nie powiodą się lub nie zostaną wykonane na czas (w Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim powyższy plan był w trakcie opracowywania), z tego:

- w **13** urzędach wyznaczono osobę odpowiedzialną za realizację Planu Awaryjnego instytucji (tj. **81** %), w **3** urzędach nie ustalono takich osób (Zachodniopomorskim, Łódzkim, Lubuskim);
- w **14** urzędach opracowane Plany Awaryjne zostały zatwierdzone przez kierownika jednostki (tj. **87.5** %), w **2** urzędach plany takie nie zostały zatwierdzone (Mazowieckim, Wielkopolskim);
- w **14** urzędach opracowano zestawienie zagrożeń wynikających z PR 2000 (tj. **87.5** %), w **2** urzędach zestawienie nie zostało opracowane (Podlaskim, Lubelskim);
- wszystkie urzędy uwzględniły w procesie budowy Planów Awaryjnych zakłócenia spowodowane przez otoczenie (np. przerwanie dostawy prądu, brak połączeń telekomunikacyjnych);
- wszystkie urzędy wojewódzkie przygotowały zestawienie działań przedawaryjnych, takich, jak np.: wykonanie odpowiednich zabezpieczeń baz danych, wykonanie zawartości wydruku baz danych itp.;
- w **11** urzędach opracowano zbiorcze zestawienie potrzebnych zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planu Awaryjnego (tj. **68.7** %), w **5** urzędach powyższe zestawienie nie zostało opracowane (Podlaskim, Zachodniopomorskim, Łódzkim, Dolnośląskim, Lubelskim);
- **10** urzędów wojewódzkich przygotowało swoje Plany Awaryjne w ścisłej współpracy z instytucjami podporządkowanymi (tj. **62.5** %), w **6** urzędach nie prowadzono takiej współpracy (Kujawsko - Pomorskim, Wielkopolskim, Lubuskim, Dolnośląskim, Świętokrzyskim, Lubelskim);

2.3.8. Przekazywanie raportów z wykonywania zadań Pełnomocnikowi Rządu do Spraw „Problemu Roku 2000”

Obowiązek przekazania raportu w sprawie przygotowania Planów Awaryjnych Pełnomocnikowi Rządu do Spraw „Problemu Roku 2000” do dnia 15 września 1999 r. wykonało **14 z 16** wojewodów (tj. **87.5** %). Raport nie został przekazany z Mazowieckiego i Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego.

2.3.9. Realizacja wniosków pokontrolnych

W 11 jednostkach na 14 (tj. 85.7%), w których przeprowadzono postępowanie kontrolne, zostały wykonane wnioski i zalecenia zawarte w wystąpieniach pokontrolnych sformułowanych po przeprowadzeniu poprzedniej kontroli dotyczącej tej samej problematyki¹⁷. W urzędzie Warmińsko-Mazurskim część wniosków zrealizowano, pozostałe są w trakcie realizacji. W Lubelskim urzędzie nie wykonano zaleceń i wniosków Najwyższej Izby Kontroli. W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Wojewody Łódzkiego nie sformułowano wniosków.

Przykłady:

Mazowiecki Urząd Wojewódzki podjął skuteczne działania zmierzające do rozliczenia umowy z firmą informatyczną w przedmiocie inwentaryzacji sprzętu komputerowego. Kontrola wykazała, iż urząd naliczył i wyegzekwował kary umowne z tytułu zwłoki i nieprawidłowej realizacji przedmiotu umowy.

Na wniosek Najwyższej Izby Kontroli – Wojewoda Pomorski rozszerzył kompetencje zespołu koordynującego działania dostosowawcze do PR 2000 o jednostki administracji zespolonej, jednostki podporządkowane Wojewodzie oraz oddziały zamiejscowe Urzędu.

2.4. Działania mające na celu minimalizację negatywnych skutków „Problemu Roku 2000” podjęte w bankach, przedsiębiorstwach i instytucjach centralnych

Na podstawie informacji zebranych w poszczególnych przedsiębiorstwach i instytucjach centralnych opracowano tabelę zawierającą dane dotyczące stanu realizacji zadań podjętych w celu minimalizacji skutków PR 2000 (załączniki nr 8 i 9).

Informacje pobrano w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli

2.4.1. Inwentaryzacja

¹⁷ Kontrola nr P/98/216 pt. „Działania administracji publicznej w celu minimalizacji skutków problemu Roku 2000”.

Pełna inwentaryzacja posiadanych zasobów zagrożonych PR 2000, obejmująca sprzęt komputerowy, oprogramowanie oraz sprzęt sterowany sterownikami, została przeprowadzona w 17 na 20 (tj. 85 %) instytucji, z których pobrano informacje.

Zakres przeprowadzonej inwentaryzacji obejmował:

- we wszystkich instytucjach zinwentaryzowano sprzęt komputerowy oraz oprogramowanie;
- w 17 jednostkach (tj. 85 %) zinwentaryzowano sprzęt sterowany sterownikami. Inwentaryzacji sterowników nie zakończono w Państwowej Agencji Radiokomunikacyjnej, Państwowej Inspekcji Telekomunikacyjnej i Pocztovej oraz w Instytucie Łączności w Warszawie.

2.4.2. Przeprowadzenie testów w związku z „Problemem Roku 2000”

Testy mające na celu sprawdzenie odporności funkcjonującego sprzętu i oprogramowania przeprowadzono w 19 z 20 jednostek, od których pobrano informacje (tj. 95 %). Testów nie przeprowadzono w Państwowej Inspekcji Telekomunikacyjnej i Pocztovej

2.4.3. Plany i harmonogramy realizacji zadań

W 18 jednostkach (tj. 90 %) zostały przygotowane plany i harmonogramy dostosowania instytucji. Planów i harmonogramów realizacji zadań nie opracowano w :

- Głównym Urzędzie Ceł,
- Biurze Szefa Obrony Cywilnej Kraju.

W 3 instytucjach (Państwowej Agencji Radiokomunikacyjnej, Polskich Kolejach Państwowych, Komendzie Głównej Policji) nie przestrzegano ustalonych w harmonogramach terminów realizacji zadań.

2.4.4. Koszty prac dostosowawczych i środki na realizację zadań

W 16 jednostkach (tj. 80 %), na podstawie przedstawionych planów oszacowano koszty prac dostosowawczych oraz zapewniono środki na realizację zadań zawartych w harmonogramach prac dostosowawczych.

Nie zapewniono środków na realizację powyższych zadań w:

- Polskich Kolejach Państwowych,
- Głównym Urzędzie Ceł,
- Komendzie Głównej Straży Granicznej,
- W Biurze Szefa Obrony Cywilnej Kraju.

2.4.5. Monitorowanie jednostek podległych i nadzorowanych

W 19 instytucjach i jednostkach przez nie nadzorowanych realizowane projekty dotyczące PR 2000 są monitorowane przez kierownika jednostki. Instytut Łączności w Warszawie odpowiedział, iż problem ten nie dotyczy tej jednostki.

2.4.6. Plany Awaryjne

W 19 na 20 instytucji (tj. 95 %) zostały opracowane Plany Awaryjne dla uniknięcia skutków wszelkich usterek/awarii wynikających z PR 2000 na wypadek, gdy zaplanowane działania naprawcze nie powiodą się lub nie zostaną wykonane na czas, z tego:

- we wszystkich jednostkach wyznaczono osobę odpowiedzialną za realizację Planu Awaryjnego instytucji;
- w 13 (tj. 65 %) jednostkach opracowane Plany Awaryjne zostały zatwierdzone przez kierownika jednostki, w 6 instytucjach plany takie nie zostały zatwierdzone (Banku PKO BP, Telekomunikacji Polskiej S.A., Poczcie Polskiej, Polskich Kolejach Państwowych, P.P. Porty Lotnicze, Głównym Urzędzie Ceł);
- w 18 jednostkach opracowano zestawienie zagrożeń wynikających z PR 2000 (tj. 90 %), w 1 instytucji brak informacji o takim zestawieniu (w Głównym Urzędzie Ceł);
- wszystkie te instytucje uwzględniły w procesie budowy Planów Awaryjnych zakłócenia spowodowane przez otoczenie (np. przerwanie dostawy prądu, brak połączeń telekomunikacyjnych);
- 17 jednostek (tj. 85 %) przygotowało zestawienie działań przedawaryjnych, takich, jak np.: wykonanie odpowiednich zabezpieczeń baz danych, wykonanie zawartości wydruku baz danych itp. Powyższego zestawienia nie opracowano w Banku PKO BP. Brak informacji o przygotowaniu powyższego zestawienia występuje w przypadku Głównego Urzędu Ceł.
- w 15 jednostkach (tj. 75 %) opracowano zbiorcze zestawienie potrzebnych zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planu Awaryjnego, w 4 jednostkach powyższe zestawienie nie zostało opracowane lub występuje brak informacji w tym zakresie (w Banku PKO BP, Państwowej Agencji Radiokomunikacyjnej, Głównym Urzędzie Ceł, Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej);
- 12 jednostek (tj. 60 %), w których zasięgnięto informacji, przygotowało swoje Plany Awaryjne w ścisłej współpracy z instytucjami podporządkowanymi, w 1 jednostce nie

prowadzono takiej współpracy (Poczta Polska), natomiast brak informacji w tym zakresie występował w 6 jednostkach.

Planu awaryjnego nie opracowano dla Instytutu Łączności w Warszawie.

2.4.7. Przekazywanie raportów z wykonywania zadań Pełnomocnikowi Rządu do Spraw „Problemu Roku 2000”

Raporty w sprawie przygotowania Planów Awaryjnych dla „Problemu Roku 2000” do dnia 15 września 1999 roku przekazało Pełnomocnikowi Rządu do Spraw „Problemu Roku 2000” 9 jednostek (tj. 45 %). Raporty nie zostały przekazane z Narodowego Banku Polskiego, Banku Handlowego S.A., Banku PKO BP, Telekomunikacji Polskiej S.A., Poczty Polskiej, Państwowej Agencji Radiokomunikacyjnej, Państwowej Inspekcji Telekomunikacyjnej i Pocztovej, Instytutu Łączności w Warszawie, Polskich Sieci Energetycznych S.A., Biura Ochrony Rządu oraz Polskich Kolei Państwowych (dla PKP Krajowy Koordynator PR 2000 wyznaczył termin złożenia raportu na dzień 30 września 1999 roku).

Należy zaznaczyć, iż niektóre jednostki, w których zasięgnięto informacji w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, nie są organami administracji rządowej (ani jednostkami im podległymi lub nadzorowanymi), tak więc nie dotyczyły ich obowiązki wynikające z zarządzenia nr 40 Prezesa Rady Ministrów z 22 lipca 1999 r. Przytoczone dane mają więc jedynie charakter informacyjny i nie mogą stanowić podstawy do negatywnej oceny działalności tych jednostek.

III. OPIS POSTĘPOWANIA KONTROLNEGO I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI

Kierownicy kontrolowanych jednostek nie wnieśli zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokołach kontroli.

Oceny, uwagi i wnioski wynikające z ustaleń kontroli zostały przedstawione w 33 wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do jednostek objętych kontrolą .

W wystąpieniach tych zawarto łącznie 86 wniosków pokontrolnych, w 6 przypadkach odstąpiono od formułowania wniosków.

Wnioski zawarte w wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do wymienionych adresatów dotyczyły w szczególności:

1. Dokończenia inwentaryzacji sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz sterowników, ew. dokonania odpowiednich korekt w przypadku wystąpienia różnicy w ilości sprzętu, oprogramowania oraz sterowników, wynikającej z porównania spisu z natury z księgami rachunkowymi jednostki. W urzędach wojewódzkich - przeprowadzenia inwentaryzacji zdawczo - odbiorczej w związku z przekazaniem części zasobów informatycznych urzędom marszałkowskim.
2. Przeprowadzenia (ew. dokończenia) testów posiadanego przez jednostki sprzętu komputerowego, oprogramowania oraz sterowników pod kątem odporności na PR 2000.
3. Przeprowadzenia analizy ryzyka zagrożeń wynikających z PR 2000 dla poszczególnych jednostek.
4. Dostosowania Planów Awaryjnych do wymogów określonych w zarządzeniu nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r. w sprawie przygotowania Planów Awaryjnych dla Problemu Roku 2000.
5. Sporządzenia zbiorczego Planu Awaryjnego, uwzględniającego jednostkowe Plany Awaryjne jednostek podległych lub nadzorowanych.
6. Zatwierdzenia przez członka kierownictwa jednostki przygotowanych zbiorczych Planów Awaryjnych.
7. Opracowania zestawienia zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planu Awaryjnego dotyczącego PR 2000.
8. Złożenia Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Problemu Roku 2000 raportu z wykonania zadań, o których mowa w § 2 zarządzenia nr 40 Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 lipca 1999 r., związanych z przeciwdziałaniem PR 2000.
9. Zapewnienia terminowej realizacji przyjętych w jednostkach harmonogramów prac, dostosowujących te jednostki do PR 2000.
10. Bieżącego monitorowania przez członka kierownictwa jednostki wykonywania zadań związanych z przeciwdziałaniem negatywnym skutkom PR 2000.
11. Wyegzekwowania od jednostek samorządowych informacji dotyczących planów awaryjnych.

Według stanu na dzień 26 listopada 1999 r., do uwag, ocen i wniosków zawartych w wystąpieniach nie zostały zgłoszone zastrzeżenia.

Do dnia 26 listopada udzielono 10 odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne skierowane do kierowników skontrolowanych jednostek. W udzielonych odpowiedziach adresaci wystąpień poinformowali NIK o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz podjętych działaniach zmierzających do wyeliminowania „Problemu Roku 2000”. Z przekazanych informacji wynika, że do dnia 26 listopada 1999 roku zrealizowanych zostało 12 wniosków, a 2 są w toku realizacji.

Warszawa, dnia listopada 1999 roku

Dyrektor
Departamentu Administracji i Integracji Europejskiej

Krystyna Szajdakowska

Zatwierdzam:
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Janusz Wojciechowski
Warszawa, dnia **29** listopada 1999 r.

Wykaz skontrolowanych jednostek

Departament Administracji i Integracji Europejskiej przeprowadził kontrolę w:

- Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- Ministerstwie Sprawiedliwości,
- Ministerstwie Spraw Zagranicznych,
- Głównym Urzędzie Statystycznym,
- Ministerstwie Finansów

Departament Kontroli Doraźnych przeprowadził kontrolę w:

- Ministerstwie Skarbu Państwa,

Departament Edukacji, Nauki i Kultury przeprowadził kontrolę w :

- Ministerstwie Edukacji Narodowej,
- Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego,

Departament Gospodarki przeprowadził kontrolę w :

- Ministerstwie Gospodarki,
- Urzędzie Regulacji Energetyki

Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Państwa przeprowadził kontrolę w :

- Ministerstwie Obrony Narodowej

Departament Ochrony Środowiska i Budownictwa przeprowadził kontrolę w :

- Ministerstwie Środowiska

Departament Pracy i Spraw Socjalnych przeprowadził kontrolę w :

- Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej,
- Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych

Departament Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej przeprowadził kontrolę w :

- Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Departament Transportu, Gospodarki Morskiej i Łączności przeprowadził kontrolę w :

- Ministerstwie Transportu i Gospodarki Morskiej,
- Ministerstwie Łączności,

Departament Zdrowia i Kultury Fizycznej przeprowadził kontrolę w :

- Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej

Delegatury NIK przeprowadziły kontrolę w następujących urzędach wojewódzkich, w:

- Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim,
- Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Warmińsko - Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Kujawsko - Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Zachodnio - Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim,
- Lubuskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Śląskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Świętokrzyskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim,
- Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim.

Załącznik nr 2

Wykaz przedsiębiorstw i instytucji centralnych, w których pobrano informacje w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli

1. Narodowy Bank Polski
2. Bank Handlowy S.A.
3. Bank PKO BP
4. Komisja Papierów Wartościowych
5. Telekomunikacja Polska S.A.
6. Poczta Polska
7. Państwowa Agencja Radiokomunikacyjna
8. Państwowa Inspekcja Telekomunikacyjna i Poczтовая
9. Instytut Łączności w Warszawie
10. Główny Inspektorat Kolejnictwa
11. Polskie Sieci Energetyczne S.A.
12. Polskie Koleje Państwowe
13. Polskie Linie Lotnicze LOT
14. P.P. Porty Lotnicze
15. Główny Urząd Ceł
16. Komenda Główna Policji
17. Komenda Główna Straży Granicznej
18. Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej
19. Biuro Szefa Obrony Cywilnej Kraju
20. Biuro Ochrony Rządu
21. Opolski Urząd Wojewódzki w Opolu
22. Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie

Załącznik nr 3

Wykaz podstawowych aktów prawnych

4	Komisja Papierów Wartościowych	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
5	Telekomunikacja Polska S.A.	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
6	Poczta Polska	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
7	Państwowa Agencja Radiokomunikacyjna	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK
8	Państwowa Inspekcja Telekomunikacyjna i Poczta	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
9	Instytut Łączności w Warszawie	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
10	Główny Inspektorat Kolejnictwa	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	BRAK DANYCH	TAK
11	Polskie Sieci Energetyczne S.A.	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
12	Polskie Koleje Państwowe	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	BRAK DANYCH	TAK
13	Polskie Linie Lotnicze Lot	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
14	PP Porty Lotnicze	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	BRAK DANYCH	TAK
15	Główny Urząd Cel	TAK	TAK	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK
16	Komenda Główna Policji	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK
17	Komenda Główna Straży Granicznej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
18	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
19	Szef Obrony Cywilnej Kraju	TAK	TAK	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK
20	Biuro Ochrony Rządu	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

* informacje zebrane w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli

Należy zaznaczyć, iż niektóre z jednostek (jak np. sektor bankowy), w których zasięgnięto informacji w trybie art. 29 pkt 2 lit. f nie są organami administracyjnymi lub nadzorowanymi, tak więc nie dotyczyły ich obowiązki wynikające z zarządzenia nr 40 Prezesa Rady Ministrów z 22 lipca 1999 r. Informacje te nie mogą stanowić podstawy do negatywnej oceny działań tych jednostek.

Zestawienie informacji o Planach Awaryjnych ministerstw, urzędów centralnych sporządzonych w celu minimalizacji skutków PR2000

Lp	Nazwa Jednostki	Wyznaczona osoba odpowiedzialna	Zatwierdzony Plan Awaryjny przez kierownika instytucji	Zestawienie zagrożeń wynikających z PR2000	Uwzględnienie zakłóceń spowodowanych przez otoczenie (np. dostawy prądu itp.)	Podjęcie działań przedawaryjnych (np. wykonanie wydruku baz danych)	Wykonanie zestawień potrzebnych zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planów Awaryjnych
1	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE(nie we wszystkich)
2	Ministerstwo Sprawiedliwości	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
3	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
4	Ministerstwo Finansów	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
5	Ministerstwo Edukacji Narodowej	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
6	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE
7	Ministerstwo Gospodarki	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
8	Ministerstwo Obrony Narodowej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
9	Ministerstwo Środowiska	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
10	Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
11	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK(niekompletne)
12	Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
13	Ministerstwo Łączności	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
14	Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
15	Ministerstwo Skarbu Państwa	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE

16	Główny Urząd Statystyczny	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE
17	Urząd Regulacji Energetyki	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
18	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE
19	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

Zestawienie informacji o Planach Awaryjnych urzędów wojewódzkich sporządzonych w celu minimalizacji skutków PR2000

Lp	Nazwa Jednostki	Wyznaczona osoba odpowiedzialna	Zatwierdzony Plan Awaryjny przez kierownika instytucji	Zestawienie zagrożeń wynikających z PR2000	Uwzględnienie zakłóceń spowodowanych przez otoczenie (np. dostawy prądu itp.)	Podjęcie działań przedawaryjnych (np. wykonanie wydruku baz danych)	Wykonanie zestawienia potrzebnych zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planów Awaryjnych
1	Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
2	Pomorski Urząd Wojewódzki w Gdańsku	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
3	Warmińsko-mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
4	Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
5	Kujawsko-pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
6	Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
7	Zachodnio-pomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
8	Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
9	Lubuski Urząd Wojewódzki w Zielonej Górze	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
10	Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
11	Opolski Urząd Wojewódzki* w Opolu	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
12	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
13	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki w Kielcach	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
14	Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
15	Małopolski Urząd Wojewódzki* w Krakowie	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
16	Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

* informacje zebrane w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli

Zestawienie informacji o Planach Awaryjnych przedsiębiorstw i instytucji centralnych sporządzonych w celu minimalizacji skutków PR2000*

Lp	Nazwa Jednostki	Wyznaczona osoba odpowiedzialna	Zatwierdzony Plan Awaryjny przez kierownika instytucji	Zestawienie zagrożeń wynikających z PR2000	Uwzględnienie zakłóceń spowodowanych przez otoczenie (np. dostawy prądu itp.)	Podjęcie działań przedawaryjnych (np. wykonanie wydruku baz danych)	Wykonanie zestawienia potrzebnych zasobów rzeczowych i finansowych dla realizacji Planów Awaryjnych
1	Narodowy Bank Polski	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
2	Bank Handlowy S.A.	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
3	Bank PKO BP	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
4	Komisja Papierów Wartościowych	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
5	Telekomunikacja Polska S.A.	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
6	Poczta Polska	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
7	Państwowa Agencja Radiokomunikacyjna	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE

8	Państwowa Inspekcja Telekomunikacyjna i Poczta	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
9	Instytut Łączności w Warszawie	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE
10	Główny Inspektorat Kolejnictwa	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
11	Polskie Sieci Energetyczne S.A.	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
12	Polskie Koleje Państwowe	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
13	Polskie Linie Lotnicze Lot	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
14	PP Porty Lotnicze	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
15	Główny Urząd Cel	TAK	NIE	BRAK DANYCH	TAK	BRAK DANYCH	BRAK DANYCH
16	Komenda Główna Policji	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
17	Komenda Główna Straży Granicznej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
18	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
19	Szef Obrony Cywilnej Kraju	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
20	Biuro Ochrony Rządu	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

* informacje zebrane w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli

** zmiana terminu dla PKP przez Krajowego Koordynatora PR2000 na dzień 30 września 1999 roku

Należy zaznaczyć, iż niektóre z jednostek (jak np. sektor bankowy), w których zasięgnięto informacji w trybie art. 29 pkt 2 lit. f nie są organami administracyjnymi lub nadzorowanymi, tak więc nie więc dotyczyły ich obowiązki wynikające z zarządzenia nr 40 Prezesa Rady Ministrów z 22 lipca 1999 r. Informacyjny i nie mogą stanowić podstawy do negatywnej oceny działań tych jednostek.